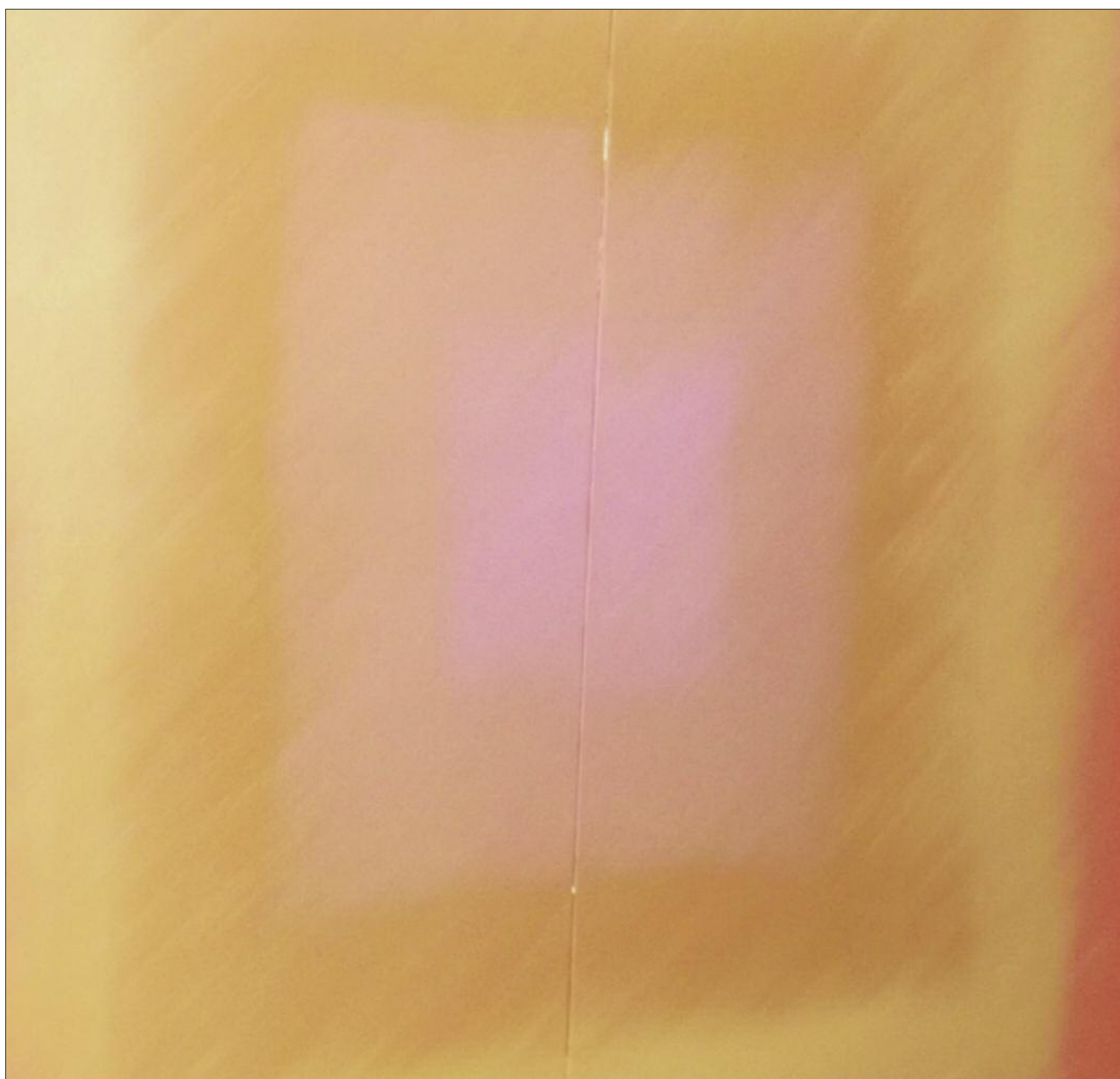
6/161
■ Iunie 2016
■ Anul XIII

Cafeneaua literară

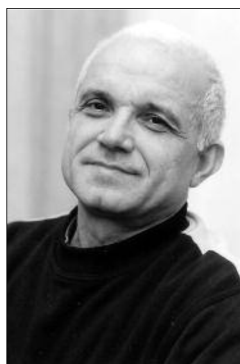

Ion PANTILIE

supliment

ARTE POETICE

Eroarea intenționată - William K. WIMSATT și Monroe C. BEARDSLEY

Liviu Ioan Stoiciu

Alex Ştefănescu

Comunicat USR din 27 Mai 2016

Liviu Ioan Stoiciu și Alex Ștefănescu – laureații Premiului Național de Literatură „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia

La Târgu Jiu și Târgu Cărbunești, în perioada 19-22 mai, a avut loc Festivalul Internațional de Literatură „Tudor Arghezi”. (...)

Trebuie să precizăm că se acordă premii pentru mai multe secțiuni: Premiul Național „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia, premii pentru promovarea operei lui Tudor Arghezi în țară și în străinătate, un premiu pentru un volum de debut în poezie, un premiu pentru un volum de poezie în manuscris, premii pentru grupaje de poezie și, în fine, pentru volume de critică dedicate operei lui Arghezi.

Dintre acestea, cele mai importante distincții ale Festivalului sunt, neîndoios, Premiile Opera Omnia, care, din anul 2005, sunt acordate de Uniunea Scriitorilor, prin votul membrilor Comitetului Director. Laureații merituoși din acest an sunt poetul Liviu Ioan Stoiciu și criticul literar Alex Ștefănescu. Cei doi scriitori au primit premiile din partea lui Nicolae Manolescu, președintele de onoare al Festivalului, care a rostit și cuvântul de laudatio, alături de laureații ediției precedente, Cornel Ungureanu și Mircea Bârsilă. (...)

Anul acesta s-a atribuit și Premiul Opera Omnia pentru scriitori străini, care a revenit poetelor Xiao Xiao (China) și Katika Kulavkova (Republica Macedonia). Laureații acestor premii primesc și titlul de Cetățean de onoare al orașului Târgu-Cărbunești.

Se cuvine să menționăm că organizatorul principal al acestei manifestări literare complexe este Consiliul Județean Gorj, iar directorul Festivalului este Ion Cepoi.

Făuritorul de corăbii nu mai este...

De vreo douăzeci ani, am început să număr prietenii care nu mai sunt... Care s-au amestecat cu morţii. Gheorghe Tomozei, poet şi om de carte, poetul Gheorghe Matei, Constantin Florea, regizor, poetul Aurelian Chivu, criticul Al. Protopopescu, Gigi Ionescu, om de teatru şi prozator, Ion Durac, poet şi prozator, Toma Biolan, poet, redactor la revista „Argeş“ şi „Săgetătorul“, criticul literar Marin Mincu, prozatorul Marin Tudor, poetul Ioan Țepelea, Adriana Tomescu, editor, prozatorul Daniel Drăgan, folcloristul Gherasim Rusu Togan, pictorul Gheorghe Pantelie, Doru Enăchescu, pictorul Valeriu Pantazi...

Zilele trecute am primit vestea morţii lui Nicolae Spanache, regizor tehnic la Teatrul „Al. Davila“ din Piteşti, unde a slujit vreme de 30 de ani... Mare iubitor de teatru, film, fotografie şi muzică; cititor al lui Cehov şi al lui Nabokov. Câte ore să fi petrecut în apartamentul său de pe Strada Mare, ticsit de cărţi şi de lucruri vechi, stând la poveşti şi hăcuind politica lui Ceauşescu ori a lui Iliescu, mineriadele, împreună cu Titi Florea, Al. Bucescu, Marian Barbu, Stelian Comănescu?

Unul dintre talentele lui Nicu era sculptura. Lucrările lui semănau în general cu cele de artă neagră. Tot în „atelierul de sculptură”, care era de fapt una dintre camerele unde locuia, am putut urmări, acum mai bine de zece ani, construirea, pas cu pas, a unei corăbii de aproape un metru, din lemn, care, după desenele străine pe care le urma, număra sute de piese. Carena corăbiei era făcută, de pildă din mai mult de 200 de piese îmbinate şi lipite, fără niciun cui. A lucrat la ea aproape doi ani. Eu am comandat, la un atelier din Combinatul Petrochimic, cele 12 turnuri de bronz, care ieşeau prin carenă, şase la babord şi şase la tribord. După terminarea acestei nave de război, pe care în cele din urmă a vândut-o unui străin, s-a apucat de construcţia alteia.

În atelierul său se mai pot vedea dălţile, scândurile uscate de tei, pilele, cele două mici ferăstraie, menghina, bucăţile de şmirghel, borcanul cu prenadez, piese ce urmau să fie montate în corabia neterminată. Făuritorul de corăbii n-a mai apucat să o facă.

În ultimul an, a fost purtat de doamna sa, Leni, prin spitalele piteştene, care nu s-au străduit prea tare să-l salveze. A murit de cancer în braţele jumătăţii sale, care l-a îngrijit până în ultima clipă.

În jurul catafalcului depus pentru câtva timp, pentru despărțirea de colegi, în holul Teatrului Al. Davila, s-au strâns, între alţii, fiul său Răzvan, Dan Crișcotă, Lulu Zărnescu, Matei Varodi, George Jugănaru... Preoţii Nicolae Grecu şi Nicolae Odă, de la biserica Izvorul tămăduirii, au ţinut o slujbă impresionantă. Matei Varodi, directorul teatrului, a rostit un discurs de despărțire emoţionant.

La uşa casei lui Nicu mai este și acum o pânză neagră. Pânza ultimei sale corăbii...

Virgil DIACONU

8 iunie 2016

Caragiale între contraste

I. L. Caragiale: un autor al contrastelor, atît în structura operei sale cît şi în raportarea acesteia la contextul literar-cultural în care se înscrie. Personajul său favorit e unul al deriziunii, moftangiul naţional, omul *kitsch*, la antipodul celui profund, cu tangenţă la absolut, al *Luceafărului*, cu o astfel de fervoare cultivat încît s-a produs impresia că ar reprezenta o faţă a scriitorului însuşi. Dar poate fi redus autorul „Nopţii furtunoase" la asemenea trăsături intrate deja în circuitul locurilor comune? Nu cumva există şi un revers al deprecierii comice, al absurdului jovial în care pare a excela acesta? **Vasile Gogea*** e unul din analiştii, tot mai mulţi în ultima vreme, care socotesc că, pătrunzînd în acea „casă a oglinzilor" care e creaţia în cauză, putem vorbi şi despre un Caragiale abisal: „Pentru că, în mod surprinzător, în orice moment oglinzile deformante din această «casă» se pot dovedi a fi

chiar «ferestre» transparente, cu vedere spre realitate. Or, dacă imaginile din oglinzi ne pot, la extrem, revolta, realitatea de dincolo de ferestre ne înspăimîntă. Pentru că prin astfel de «ferestre» poţi vedea afară, dar poţi - cu puţin curaj - să zăreşti şi abisul din tine însuţi. Şi, de acolo, de undeva, *Nenea Anghelache*, «cuminte» ne face cu ochiul!". Dintr-un atare punct de vedere însuşi *carnavalul*, care e un fundal lesne de constatat al creaţiei caragialiene, n-ar constitui decît un ritual cu finalitatea ocultă a exorcizării răului, a anihilării celor şapte păcate fundamentale, ritual aşadar izvorît din teama unor pedepse. În sprijin e citat John Bossy: „Carnavalul era un bărbat gras; în timpul sărbătorii era obligatoriu să se mănînce mult, mai ales lucruri grase, cum ar fi porcii şi dovlecii şi să se consume băuturi corespunzătoare. La Nantes, Marţea Absoluţiunii era dedicată Sfîntului Dégobillard (Sfîntul Vomă), despre care am fi înclinaţi să credem că era patronul întregii sărbători" (*Christianity in the West 1400-1700*). De unde deducţia că pofta de mîncare şi băutură a eroilor lui Caragiale e o „adevărată «bulimie de stress»". Omul *kitsch* ar avea totuşi o angoasă existenţială generată de thanatos, pe care o parează... mîncînd şi bînd, ceea ce ar însemna că nu doar „Năpasta" sau nuvelele ar ilustra latura gravă a scriitorului, ci şi restul operei sale care ar poseda un *background* insesizabil la prima vedere, opus celui vizibil, al bunei dispoziţii imanente. Vasile Gogea chiar numeşte cîteva speţe ale fricii, aşa cum se înfăţişează în textele lui Caragiale: atavică, domestică, socială, morală, creştină, rasială, cosmică, afirmînd conclusiv că „*frica* pare să fie, în universul literar al lui Caragiale, singurul sentiment uman rezistent la coroziunea *moftului*". Şi un alt contrast al lui Nenea Iancu: cel în raport cu naţionalul. Caragiale a persiflat constant discursul de tip „patriotard", refuzîndu-i pe „românii verzi" ca pe o întruchipare „idealizată" a lui Mitică, *id est* a omului *kitsch*. La rîndul d-sale, Vasile Gogea ia „peste gambă" influenţa interbelică a lui „Don' Nae" (de parcă ar fi un Nae Girimea şi nu, orice s-ar spune, un faimos profesor de filosofie cu discipoli şi mai faimoşi!). Citează pe cineva care afirmă că „românii verzi pe care-i batjocoreşte Caragiale sînt protolegionarii lui Codreanu". Să nu ne ascundem după deget. Naţionalismul nu se rezumă la cămăşile verzi, ci e o orientare perenă a concepţiei politice autohtone, a paşoptiştilor, a lui Hasdeu, a lui Eminescu, a lui N. Iorga etc. În chip special contează Eminescu, pe care, fie că ne convine fie că nu, I. Negoiţescu l-a caracterizat drept „protolegionar". N-ar trebui să procedăm cu frivolă lejeritate, afirmînd că „elita" generaţiei '27 s-ar fi distanţat de Caragiale „înainte de a-l citi" (s-a recurs şi la o asemenea formulă riscantă!) sau pentru că ar fi fost ofuscată de „inteligenţa" scriitorului („elita" care ar fi fost... beoţiană, nu-i aşa?). Pur şi simplu avea loc ciocnirea dintre două plăci tectonice ale unei mentalităţi, care s-a păstrat pînă azi, ale căror mişcări alcătuiesc o fenomenologie dintre cele mai demne de interes în arealul românesc. Exultanţa naţionalistă ori scepticismul etic (vezi Cioran, dar şi reacţia unor contemporani care întorc pe dos xenofobia, despărţindu-se pe un ton vehement de propria naţie) ne vor însoţi, după toate probabilităţile, şi de-acum înainte, pentru ultima ipostază un punct de reper rămînînd, fireşte, îndărătnicul incredul care a fost Nenea Iancu.

Gheorghe GRIGURCU

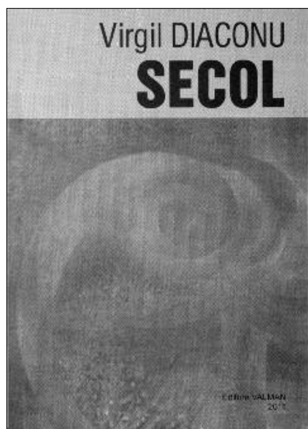
* Vasile Gogea: **Mofteme**, Ed. Charmides, Bistriţa, 2012, 88 p.

Alex. ŞTEFĂNESCU

Plumbul transformat în aur*

Citesc cu întârziere un volum de versuri de **Virgil Diaconu**, **Secol**, apărut la sfârșitul lui 2011 la o editură din Râmnicu Sărat, „Valman" (n-am auzit de ea). Autorul, născut în 1948, la Râmnicu Sărat, absolvent al unei şcoli fără nicio legătură cu literatura (Școala Tehnică de Proiectanți Auto Colibași), crede în literatură cu un fel de fanatism.

În Pitești, unde locuieşte, a înfiinţat câteva reviste de cultură, cea mai cunoscută fiind *Cafeneaua literară*, pe care o conduce în prezent. *Cafeneaua literară* reprezintă o continuă provocare aruncată revistelor din București, prin interviuri curajoase (uneori agresive) și prin polemici.

De-a lungul anilor, Virgil Diaconu s-a construit pe sine. Pe vremuri, citindu-i textele, îmi dădeam seama de la prima frază că sunt scrise de un neliterat. Dar în ultimul timp lucrările sale de atitudine impun respect prin competenţă şi creează impresia că aparţin cuiva cu studii de specialitate. Amatorismul autorului mai este trădat – dar acesta reprezintă deja o laudă – doar de o ardoare a ideilor sau, cel puţin, de o ne-blazare, care nu mai sunt de găsit (din nefericire) la profesioniştii scrisului.

Volumul cu un titlu discret şi paşnic, *Secol*, cuprinde multă dinamită lirică, poetul aruncând cu ea în aer indiferenţa noastră cronică faţă de poezie (şi faţă de orice altceva). Este o carte care ne *trezeşte*, aşa cum îl trezeşte pe poet în fiecare dimineaţă o armată de vrăbii:

„În fiecare dimineaţă,
o armată de vrăbii îmi deschide fereastra.
În fiecare zi gălăgia lor îmi aruncă în faţă dimineaţa.
Dimineața, prințesa aceasta de cartier
care își bagă nasul peste tot,
prinţesa cu capul plin de vrăbii,
care mă plesneşte peste ochi cu palmele ei luminoase
și mă umple de cântec." (*Dimineața*)

Toate poemele (aproape toate) se remarcă prin *intensitatea emoției*. Nimic neutru în cuprinsul lor, nimic doar *numit* ca în poezia minimalistă (mizerabilistă) la modă azi. Iată, ca exemplu, câteva versuri de un dramatism răscolitor din poemul *Cetatea Ciulin*:

„Stau de vorbă cu gâzele care ies din pământ.
Şi cu suratele furnici.
Nimeni nu mai știe nimic despre tine mamă,
numai eu bat în porți și întreb în tot locul de tine."

Merită menționate și versurile de un sarcasm nemilos, care taie ca un cuțit în blocul de nesimțire al lumii de azi. Un poem memorabil este, din acest punct de vedere, chiar acela de la care s-a împrumutat titlul întregului volum, *Secol*:

„Din întuneric înfloresc copiii străzii.
Copiii pe care mizeria nu i-a lăsat să fie copii.
Ei răsfoiesc petalele focului
la care își încălzesc mâinile./.../
Soldatul tânăr se întoarce de pe front
în haina de lemn a gloriei.
Încă unul amestecat
cu morții sub statuia Libertății/.../
Iată tăietorii de panglici,
care se sacrifică pentru patria lor
pe toate posturile TV ale sărăciei noastre color.
Iată aleşii, care traduc binele universal
în ajutoare de înmormântare./.../
E vremea hienelor propagandistice
și a țiparilor care se strecoară elegant
printre degetele împietrite ale Justiției.
E vremea viermilor de serviciu!"

Intensitatea trăirii este dată la maximum și în poemele de dragoste:

„Îmbrăcată sumar,
doar într-o metaforă,
iubita mea trece strada.

Într-o metaforă atât de lipită de trup
că i se vede zmeura sânilor.

O femeie trece strada direct spre mine.
Un poem se oprește drept în inima mea!

În seara aceasta, în loc de cafea,
voi gusta câteva fructe secrete.

Voi da năvală la zmeură.

Voi mânca zmeură cu zmeur cu tot,
cu pădure cu tot!" (*Fructe secrete*)

Într-un moment istoric nefavorabil poeziei, Virgil Diaconu a făcut din poezie o religie și a ajuns unul din cei mai buni slujitori ai ei.

*Sursa: *România literară*, nr. 31/3 august 2012

Un prozator vânos

Robust, productiv, pe nedrept ignorat, retras într-o „singurătate fertilă”, cum spunea cineva, **Alexandru Moraru** se încăpăţânează să rămână *un tradiţionalist*. Are „guşa plină” şi energie epică, ochi ager, cinematografic şi urechea atentă, primitoare; frecat de viaţă, trecut prin experienţe dure, „supraîncărcat”, aşadar, se revarsă în pagină înfăţişându-ne o lume vitală, mustind de concret. Nici pomeneală să acuze criza ficţiunii; sau să propună texte debile, uscate, trădând un deficit existenţial. Cu tact rebrenian, stăpânind arta dialogului, cu simţ al concretului, interesat de descriptivism, el ilustrează o anumită vârstă a romanului. Rezumând, Alexandru Moraru pare un prozator cuminte, „normal”, fără vocaţie experimentalistă; inventiv, totuşi, traversând nonşalant felurite medii, cu interes special pentru sordid şi pitoresc, dezvăluind lumea marginalilor, cu psihologii schiţate sumar, devoalate prin comportamente, gesturi, ticuri verbale, refuzând, acuzator, o morală explicită.

Când apărea *Casa îngerilor* (1997), Daniel Cristea-Enache, pe fază, semnala entuziast un roman excelent, aparţinând unui prozator de forţă. Romanul deschidea „o poartă ficţională” către o lume necunoscută, miasmatică, întunecată: cea a aurolacilor. Protagoniştii, boschetari temători, aşteptând zgribuliţi primăvara, încearcă să supravieţuiască; o faună colorată (alde Ciungu sau Râe, visând „să fie liber”; ori Ogaru, Ţeapă, Scai etc., constrânşi de logica propriei vieţi, în bătălia cruntă pentru a-şi procura hrană şi adăpost, ieşind din „iarna blestemată”) populează romanul subteranei. Iar „dincolo de capac” este „lumea de deasupra”, oricum primejdioasă. Fără fixisme moralizatoare, Alexandru Moraru face din eroii săi prizonierii suferinţei, lăsând să se strecoare, în ţesătura epică, o undă de generozitate.

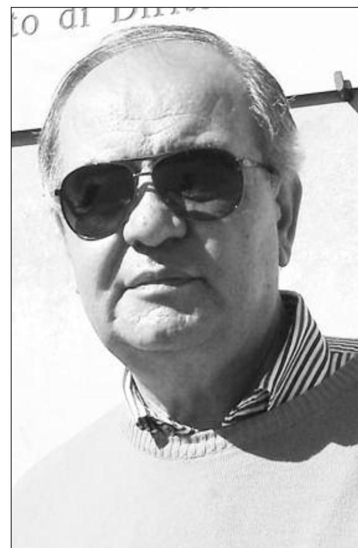
Să ne amintim că debutul său romanesc (*Sărbătoare de iarnă*, 1989), după ce trecuse prin purgatoriul unui volum colectiv (*Gustul livezii*, 1985), investiga linear viaţa de şantier, o lume frustă, se ştie, expunându-l dispreţului superesteţilor. Prozatorul cochetase chiar cu ideea retragerii manuscrisului, nemulţumit de ceea ce izbutise. Nu putea fi suspectat de conjuncturism, deşi se angaja pe o cărare bătătorită, reuşind, paradoxal, tocmai acolo. Fiindcă romanul îşi păstrează, la relectură, scriitura proaspătă şi lasă senzaţia de viu, ceea ce, să recunoaştem, nu e chiar la îndemâna oricui. În plus, un Marian Cunea, alungând ispita confesiunii, era *un om marcat*, care îşi ascundea suferinţa; care dorea izolarea şi apoi, renăscând, se încărca cu forţă, reintrând în competiţia vieţii, aducând un binevenit halou meditativ.

Şi alte titluri rămân în aceeaşi albie, tematică şi problematică, vădind o vigoare obsesivă şi o dicţie energică, străine, însă, de semantica lunecoasă, încifrarea esopică sau dezmăţul verbal (cultivat de adepţii literaturii hormonale, căzând în mizerabilism). Evident, scrisul său prozastic, scanând – cu predilecţie – o lume periferică, nu evită reacţiile argotice, îmbogăţind exotic desenul imagistic. Bunăoară, *Cetatea Lunii* (2013), ca roman stratificat (prin limbaj), polifonic, interferă oralitatea descătuşată cu stilul elevat, propunând, la rigoare, „ciocnirea” lor. Pe de o parte, bardul şi eseistul Poiană, un idealist pornit pe calea pierzaniei, strivit de acool, râvnind întâlnirea cu Himera, alături de Naste (pentru care „poezia e o taină”) şi Lorena, muza cicălitoare; pe de altă parte, destine în derivă, lumea boschetarilor, privită cu duioşie şi, desigur, turnul malefic, fostul castel de apă, dezafectat, dinamitat, „bântuit”, reşedinţa lui Maciste, Juravle, Papavă; adică tocmai Cetatea Lunii, ispitind îmbrăţişarea celestă, tentativa zborului (ca loc al sinuciderilor). Prozatorul execută, cu mână sigură, vocalize şi fixează trasee narative, stăpânind vervos acest stoc tematic. După cum se mişcă dezinvolt şi atunci când, în ipostază pamfletară, explorează, în calitate de martor, vremurile noastre „ceţoase, bizare”. O publicistică abundentă, la *Naţiunea* sau *Timpul-7 zile*, adunată în volumul *Panorame* (2010), probează un acut spirit civic, slujit de un lexic „împodobit” şi o ironie muşcătoare, înfăţişând „fresca” unor ani tulburi (1997-2009). Cititor împătimit, mare devorator de cărţi, Alexandru Moraru se dovedeşte interesant şi ca poet (*Absenţe*, 2010), mărturisindu-se franc: „Am obosit decopertând/ iluzii scoase de la amanet...” Sau: „De pe urma reveriei/ rămân/ mereu c-un gust amar”. În fine, o (altă) *Mărturie* merită transcrisă: „Nu sunt buricul pământului./ Am venit de nicăieri/ Şi mă îndrept încotro,/ Bătând la glezna norocului.../ Dacă mă-mpresoară vreun rid,/ Acela e dovada că exist/ Sau, poate, semnul discret/ Al destrămării.”

Astfel de tatonări întăresc, de fapt, o veche concluzie, pe care, cu ani în urmă, la debut, o lansa Valeriu Cristea, convins că Alexandru Moraru „merită urmărit”. Dacă la începuturi scria prea limpede, chiar „străveziu” (cum i s-a reproşat), câştigurile reflexive urmau a se decanta. În pofida unor preţiozităţi şi bombasticisme, textele sale sunt „meşteşugit scrise”, constata recent şi Horia Ungureanu. Iar volumul din urmă, *Nechemat în uitare* (2015), adunând nuvele şi povestiri, confirmă din plin astfel de aprecieri. Chit că prozatorul lipseşte din DGLR, dar şi din *Dicţionarul scriitorilor din Banat*! El, autor silenţios, tenace, de o discreţie robustă îşi vede de treabă şi dovedeşte că este un prozator cu program, meritând, negreşit, mai multă atenţie, luându-şi, orgolios, destinul pe cont propriu.

Adrian Dinu RACHIERU

Arta şi transdisciplinaritatea

Artişti plastici

Basarab Nicolescu* (*De la Isarlîk la Valea Uimirii*, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2011) îl numeşte pe Constantin Brâncuşi artist transreligios, după ce B. Fondane îl numise doar religios. Ce-şi propune, însă, exprimă într-o frază chiar aici, în studiul *Brâncuşi şi Gurdjieff*: „În prezenta expunere m-am limitat intenţionat la expunerea unor fapte şi documente care dovedesc un indiscutabil interes al lui Brâncuşi pentru filosofia lui Gurdjieff." Metodolgia coboară în factologie, admirată de B. Nicolescu şi la Florin Ţurcanu, în volumul său despre M. Eliade. Dar pe această cale, prin fapte şi documente, Nicolescu pretinde totodată că anticipă sau „deschide un nou unghi – cosmologic şi spiritual – de analiză a artei lui Brâncuşi, precum şi a scrierilor sale". Cum? Probabil că ar răspunde precum Brâncuşi care, întrebat ce exprimă sculptura sa, îndemna curiosul ca să pună, dacă reţin bine, pur şi simplu mâna pe ea.

Sculptor al zborului, al contradicţiei dintre gol şi ţărână, şi el adept al sacrului, Victor Roman este prins în triada geometrică pătrat-cerc-cilindru...

Victor Cupşa, în latură reflexivă, propune „noţiunea de metaobiect". El este artist adevărat, ca atare, cum ne aşteptăm, „creator de mituri". Meşterul Manole este reconfigurat de el prin mistica de tip catar. Fireşte, în Occident. La noi, ar fi putut observa B. Nicolescu, Blaga a adoptat calea bogomilică, răsăriteană. Creaţia lui Cupşa îi reaminteşte lui Nicolescu de *vidurile umanoide* dintr-un roman al lui René Daumal. Operaţională în receptare îi apare şi sintagma „mască-personaj". Arta modernă – găseşte şi aici ocazia Nicolescu de a o repeta – este în logica unei civilizaţii autodistructive. Calea salutară îi apare revenirea la origini. Iar „Dogma este un compromis necesar."

Despre Silviu Oravitzan, doar un pasaj final, după un ocol prin cuantică: „Inspirată de motive ortodoxe, opera lui Oravitzan ajunge la o dimensiune universală, transculturală şi transreligioasă." Şi face să se simtă „Evidenţa Absolută": sintagmă-cheie, ivită în scrierea, după o „experienţă fundamentală", a *Teoreme*-lor *poetice*. Un enunţ de aici este interesant şi stilistic, nu doar prin ceea ce dezvăluie: „Fizicianul care sunt este (*sic*!) desigur perplex..." ş. a. m. d. Îmi pare ceva unic să citesc în limba română: cel „care sunt este". Excursul cuantic este aici în fond o repetiţie. Ştim că pentru cuantică „totul este vibraţie", o singură coardă vibrează-n Cosmos, „Particula şi cosmosul sunt deci strâns legate." Surpriza, de context, la B. Nicolescu, provine de la lumina ortodoxă, de altfel observată de receptorii pictorului bănăţean.

Plasticianul Mircia Dumitrescu este numit *geniu*, cu precizarea că termenul îi este de fapt străin. Nu face tehnic dovada bravurii artistice a celui care i-a ilustrat într-un mod impresionant o ediţie completă din *Teoreme poetice*, netraduse integral de L. M. Arcade, din motivul că unora nu le-a găsit echivalarea semantică. Se reţine mult mai mult faptul că „anumite cercuri bisericeşti începuseră o campanie agresivă de denigrare a transdisciplinarităţii, pe motiv că terţul inclus ar fi eretic...".

Între prieteni, foarte apropiat ca şi Michel Camus, Lima de Freitas, pictor (face trimitere la *Călăreţul fractal*) şi gânditor portughez, este plasat în clasa cunoscătorilor, ca „om universal". El cultivă, reductiv, dar nu reducţionist, arta „sacră", într-un stil (iată că şi B. Nicolescu este responsabil de stil) „elegant şi viu".

Artişti transdisciplinari de „pretutindeni"

René Daumal, fascinat de ceea ce nu doar el şi B. Nicolescu numesc „Marele Joc" (1), caută o ştiinţă a adevărului şi fiinţei. Ocazie cu care Nicolescu fixează o definiţie litotică: „Transdisciplinaritatea este o *transgresiune generalizată*", reasigurându-ne de faptul că ea are o „metodologie riguroasă". R. Daumal îşi apropriază „transpoezia" lui Michel Camus, adică poezia de dincolo de ea însăşi. Pătrunde creator în zona de mitologie modernă fondată pe ştiinţă, în care crede mai mult decât în artă, filozofie şi religie. Urmând o *transpoetică* de natură, să spun astfel, cuantică, Daumal „a făcut din viaţa sa o capodoperă poetică, opera sa literară nefiind decât una dintre multiplele ei faţete". Poeticul în totul, iată aspiraţia ca şi vocaţia „marelui joc" de care se cuprinde.

Pe Michel Camus îl impune, pe lângă *transpoezie*, şi printr-o expresie poetico-politică: „socialism transcendental", ce s-ar cere lămurită. Aici, Nicolescu reia cele 13-14 articole din *Carta Transdisciplinarităţii*.

André Chouraqui, „vizionarul", traducător al *Bibliei*

în franceză, îi oferă ocazia să reprecizeze experienţa sacrului. „Sacrul, înţeles ca experienţă, este sursa unei *atitudini transreligioase. Transdisciplinaritatea nu este nici religioasă, nici areligioasă: ea este transreligioasă*.”

În articolul despre René Berger, sacrul este fixat ca „dimensiune verticală”. Esteticul urmat este acela comun artei şi ştiinţei. Există în întâlnirea mutuală a lor în Valea Mirării. Fără opoziţii, în „coincidenţe”, proprii spiritelor antibaroce, neoclasice. Antibaroce, pentru că ştiu ce vor (Eugenio d'Ors numea baroc spiritul care nu ştie ce vrea). Deşi n-a acceptat *Carta Transdisciplinarităţii*, negăsind autoritatea care să o revendice, R. Berger trăieşte „bucuria cunoaşterii transdisciplinare”, el este „poetul care incarnează dimensiunea estetică, îmbogăţind-o neîncetat prin abordarea transdisciplinară”.

Poetul Roberto Juarroz a fost uimit de expresia sa „Evidenţa Absolută”, din *Teoreme poetice*. Există o vocaţie a cunoaşterii trans-logice, de dincolo de logos, care dă seama de „experienţa unică, de necuprins în cuvinte”.

Din „reflecţiile” la Claude Louis-Combet, deducem mai multe despre relaţia cu cuvintele sau necuvintele, practica scrisului ca religie. El i-a „redat încrederea în cuvinte” şi l-a făcut să înţeleagă că „în lipsa sensului, dezmăţul cuvintelor e definitiv”. Latura pur fonică, expresia *semnificantă* sunt ignorate, în sensul că sunt derivate din ignoranţă? Ideea şi sensul îi apar deplin suficiente celui încrezător în „frumuseţea nepângărită a cuvântului matematic”. B. Nicolescu găseşte în scrisul lui Claude Louis-Combet *vidul plin* al cuanticii şi vibraţia univerală. Dacă distincţia lui F. de Saussure (semnificat-semnificant), sau cea a lui C. S. Peirce (interpretat-interpretant), deşi acesta este şi acroşat aici, sunt îndepărtate, linia lui Oswald Ducrot (textul este alcătuit din spus-scris şi non-spus-scris) nu îi ajunge paralelă liniei lui Nicolescu, pentru care „cuvintele sunt cuante, ca terţ inclus între exprimat şi neexprimat”. Limbajul verbal primeşte o perspectivă pan-erotiza(n)tă. „Cuvintele fac dragoste.” Ele caută sensul, experienţa, iubirea şi refuză dogma. Scriind şi despre „necuvinte”, aici, deocamdată, B. Nicolescu nu pomeneşte de N. Stănescu.

O paranteză. În dialogul cu Grupul *Phantasma* de la Cluj, în 2006, unde prezintă conceptul de *cosmodernitate*, atrage atenţia că a avut loc o schimbare de limbaj, de la fizica clasică la cuantică, iar gândirea transdisciplinară ajunge la nelimbaj, la necuvinte (acum este numit şi N. Stănescu). „Sunt multe demonstraţii care au ipoteze ascunse în limbaj.” (299), mai subliniază, surprins că i se descoperă un aparent limbaj religios, după ce i s-a mai spus, în afara României, că adoptă un limbaj gnostic. Transdisciplinaritatea, sugerează, ar fi fundamental consensuală, întrucât „Într-o lume supusă autoconsistenţei universale, totul are sens.” (282)

Reiau firul unor autori seduşi de transdisciplinaritate. Jean-François Malherbe merge „Pe drumul terţului inclus”, iar pe această cale a citit jocurile de limbaj ale lui L. Wittgenstein. B. Nicolescu adoptă mai curând un limbaj filosofic decât unul teologic, fără a-şi aroga niciuna dintre cele două discipline în chip special. Mă întreb dacă procedează astfel trans-metodologic. Iată, cuanticul nutrit şi de creştinismul ortodox nu se referă, ca teologii, la Duhul sau Spiritul Sfânt, dar, într-un mod didactico-filosofic, la maestrul situat obligatoriu în interior şi descoperit prin şcoala prieteniei. Un maestru de conştiinţă, iată prin ce vine ajutorul esenţial. Pentru B. Nicolescu, „Problema crucială este aceea a somnului şi a trezirii.” Iar conştiinţa, definită în *Teoreme poetice*, rămâne „singura energie ne-degradabilă, care merge de nicăieri spre nicăieri”. Energie a-spaţială sau trans-spaţială.

În fine, un apropiat îi este şi Sarane Alexandrian, întrucât îi apare ca fiind un trans-mundan, un „om pogorât din alte lumi”.

Doi regizori

Peter Brook practică teatrul ca experienţă a vieţii (*Peter Brook şi gândirea tradiţională*). El înţelege tradiţia ca – în chiar termenii săi – „forţă revoluţionară”. Tradiţia *trans-mite* şi nu doar păstrează. Sursa Tradiţiei este metafizică. Există „puncte de convergenţă dintre ştiinţa contemporană şi Tradiţie”. Energia materială (Planck, Einstein, Gurdjieff) în mişcare este sursă teatrală. Pentru Brook, în concordanţă cu Nicolescu, de altfel, întrucât acesta pare a gândi exclusiv în concordanţă, fundamental este a descoperi şi nu a impune o metodă. Brook, în urcuş înspre o perioadă ştiinţifică, nu se supune teoreticului, ci descoperirii. Figura (onto-)retorică deplină ca sens este pentru acest regizor „simbolul (care) deschide în noi o mare minune”.

Pe Andrei Şerban, Nicolescu îl numeşte într-un loc „marele meu prieten, Andrei Şerban”. Lui îi atestă „noutatea ireductibilă”, altfel spus originalitatea. Ca şi descoperirea lui Brook, la fel de nesupusă teoreticului. „Cunosc bine îndreptăţita aversiune a lui Andrei Şerban faţă de imixtiunea oricărei teorii – estetice, filosofice sau ştiinţifice – în spaţiul său de creaţie.”

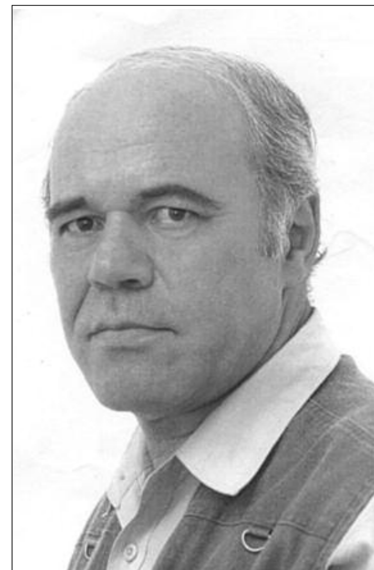
Marian Victor BUCIU

Notă

1. Se întâmplă că de curând am scris în jurul a 80 de pagini despre romanul lui N. Breban, *Jocul şi fuga*, iar asocierea mi-e produsă de familiaritatea perspectivei şi a viziunii.

*Din volumul **Basarab Nicolescu: revoluţia transdisciplinarităţii**, în curs de publicare la Ed. Junimea, Iaşi

Domnul Ioan Barbu, între resurecţia amintirii şi proiecţiile prezentului

Propunând subiecte şi modalităţi literare noi, de la o carte la alta, stăpân deopotrivă al stilului/ stilurilor pentru care a optat/ optează, domnul **Ioan Barbu** s-a impus în ultimele două decenii drept unul dintre cei mai interesanţi prozatori, ale cărui volume au suscitat/ suscită de fiecare dată un interes sporit, atât din partea comentatorilor cât şi (mai ales!) a cititorilor.

În faţa acestei depline afirmări şi originalităţi ne putem, desigur, întreba şi care au fost/ sunt mobilurile interioare, culisele unei astfel de proze, de neocolit şi de neconfundat cu altele într-un peisaj literar foarte bogat şi dificil de conturat chiar şi la o privire critică.

Un prim răspuns (fiindcă mai sunt şi altele) îl aflăm după parcurgerea bibliografiei autorului şi după o ochire – fie şi fugară! – a antecedentelor acestuia.

Domnul Ion Barbu, om cu o biografie bogată în evenimente de tot felul, a venit în literatură din gazetărie – o meserie pe care a practicat-o ani mulţi concomitent cu o alta – aceea de mentor şi animator cultural, în ambele obţinând rezultate mai mult decât remarcabile, recunoscute ca atare nu numai în Vâlcea şi în ţară, ci şi dincolo de fruntariile României, ca de exemplu în Italia şi Spania (unde au apărut traduceri din cărţile sale).

Deopotrivă om al prezentului, dar şi al istoriei „trăită pe viu", domnul Ion Barbu s-a dovedit/ se dovedeşte a fi permanent racordat la ideile şi frământările timpului său – surse de inspiraţie în cărţile de publicistică şi în cele de proză (povestiri, nuvele), fie că subiectele lor sunt locale, fie de interes mai larg, european.

După ce mai an a încredinţat tiparului o mulţime de nuvele referitoare la o mai veche obsesie a sa – răpirea Basarabiei, văzută ca o mare nedreptate istorică (am reţinut îndeosebi o tulburătoare poveste a morţilor de la Fântâna Albă) – domnul Ioan Barbu a revenit acum cu **Răpirea sângerândă** (Editura Inspirescu, 2016), o carte cu titlu simbolic şi sugestiv totodată, un volum în care autorul relevă capacitatea de portretist şi de creator care ştie să „îmbrace" literar subiecte care sub condeiul unui scriitor oarecare ar putea figura în aria locului comun şi al întâmplărilor mai mult sau mai puţin banale. Din acest punct de vedere, nu vom face silă conştiinţei şi nici nu vom afirma că scriitorul nostru se înscrie în şirul unor prozatori, de la noi sau de aiurea, cu nume de răsunet în domeniu, de la Caragiale, Teodor Mazilu sau Ion Băieşu şi până la, să zicem James Joyce, Dino Buzzati şi alţii.

Povestirea care dă titlul volumului aduce în prim-planul atenţiei personaje istorice şi culturale precum Ion Inculeţ, Onisifor Ghibu, Felix Dubneac, pe care scriitorul şi le imaginează într-o convorbire despre condiţia românilor din Basarabia şi Bucovina în ceasuri de mare cumpănă ale timpului. Dezvoltată ca subiect, dar şi ca modalităţi de expresie, această scriere ar putea deveni – de ce nu? – un bun subiect pentru o piesă de teatru. Celelalte texte conţin relatări, reconstituiri, meditaţii şi reflecţii auctoriale în marginea unor scene trăite, a unor întâmplări etc., punerea în pagină demonstrând, încă o dată, o anume abilitate, dar şi o sublimare a scriiturii. Îndelungata experienţă literară pe de o parte, cunoaşterea oamenilor şi a mentalităţilor acestora pe de alta, conduc la realizarea unor crochiuri sugestive, aidoma stampelor japoneze şi chinezeşti în care liniile, punctele, petele de culoare abia schiţate trimit la interpretări multiple şi la imaginea unor scene ce se petrec dincolo de pânze. Domnul Ion Barbu demonstrează cu subtilitate că este stăpân pe deplin al acestor tehnici, abia prefigurate în volumele anterioare, acum relevante pentru scrisul lui.

Răpirea sângerândă reprezintă o etapă calitativ superioară în bibliografia scriitorului şi în acelaşi timp o marcă ce-i conferă particularităţi pregnante în contextul prozei care se scrie astăzi la noi.

Florentin POPESCU

Distanţa

Prea mică, de fapt, distanţa dintre mine şi tine,
când îţi bei, atât de atent, cana cu lapte.
Probabil ar fi pentru tine prea mult să îţi spun
cum arde cearşaful sub tălpile mele
doar la gândul îmbrăţişării din gară,
când gecile noastre s-au atins în secret,
ca şi cum ar fi vorbit despre dragoste,
înainte ca pielea ta să îmi ştie carnea.

Prea mică, de fapt, distanţa dintre mine şi tine,
când îţi bei, atât de atent, cana cu lapte.

Probabil, ar fi pentru tine prea mult să îţi spun
că sânii se întăresc până dor sub cămaşa de noapte
când nu eşti aici,
iar pelvisul tău se loveşte de mine în somn.
El îmi rezonează prin carne, prin oase,
şi corpul meu tot vibrează uşor.

Dimineaţa, ca un armăsar alb

Dimineaţa, ca un armăsar lovind din copite,
împrăştie fierbinţeala strânsă-ntre coapse.
Când vânătaia de pe gât se zbate ca un fluture negru,
dimineaţa se strecoară pe gaura cheii.
Teama, ca un motan alintat, se cuibăreşte în pat
şi pielea ta prinde crustă.
Nu-ţi mai treci mâinile prin părul meu
fără ca el să te taie; de parcă ai aluneca
pe lama unui cuţit perfect ascuţit.

Eu îţi ştiu teama că oricând m-aş putea îndrăgosti,
că aş putea naşte copii unui necunoscut.
Că viaţa ar putea să-mi continue în altă parte.
De acolo, vocea mea ţi s-ar strecura sub plapumă,
caldă şi frumoasă ca un pântec tânăr.
Teama că pielea întinsă perfect peste coapse
scânceşte la fel sub corpul altui bărbat.

E vânătaia pe gât un fluture sub geamul insectarului.
E dimineaţa izbită de piele.
Sub propriile unghii e inutil să mă ascund,
acum, când neputinţa pătrunde încet,
ca un bărbat în trupul femeii îndelung frământat.

Zile fertile

Împreună calculăm zilele mele fertile.
E important să ştim dacă ne permitem dragostea.
Şi mai ales când...

Am zile întregi în care mi-e greaţă de corpul meu
ghemuit pe cusătura cearşafului,
atât de real, atât de femeie.

În zilele acelea sufletul tău îmi alunecă sub piele
şi dospeşte acolo, la cald, până se strică şi-mi face rău.

Nu ţi-am spus niciodată ce îţi spun acum:
nimic nu mă sperie mai tare decât tu
lipit de sânul alteia, cu pofta unui nou-născut.

O femeie frumoasă

Fără să aştept nimic în schimb,
am să încerc din nou să fiu o femeie frumoasă.

Am să-mi încarc părul cu balsam
şi corpul am să-l ung de sus până jos.

În parfumul de mosc deja ţi se îneacă simţurile.

Îmi scoţi trupul din rochie
şi contururile noastre devin incerte.

Gura se crapă să guste torsul umezit al bărbatului,
pentru ca el să-şi strecoare între buzele mele
respiraţia.

Între braţele lui zvâcnesc precum o coadă de peşte.

În noaptea aceea

În noaptea aceea el a simţit că m-am dus la Andrei.
Aşa, cu părul prins în cleştele roz
şi îmbrăcată în cea mai frumoasă piele.

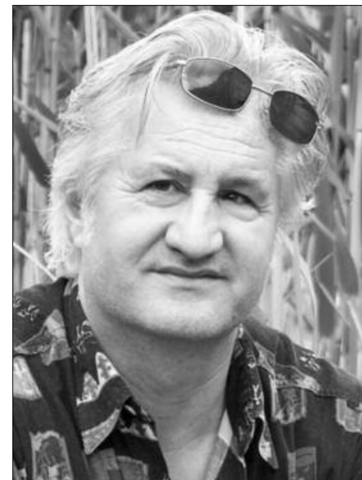
Tremurând, m-am dus la Andrei.
I-am prins capul între palme,
i-am trecut părul meu peste genunchi,
i-am arătat carnea mea
îmbrăcată în cea mai frumoasă piele.
Şi la sfârşit am plâns.

În noaptea aceea el a simţit că m-am dus la Andrei,
că am intrat între cearşafurile lui şi ale femeilor sale,
că i-am dormit mai întâi cu capul lipit de buric,
apoi cu un umăr sub sân.

El a simţit tot când m-am întors cu o vânătaie pe gât,
cu oasele tocite de drum,
cu cerceii zgâlţâiţi de la plâns.

Livia ROŞCA

George VULTURESCU – 65

Poem scris cu bufoni

Cum mă aplec peste hârtia de scris
smintiţii de bufoni se-nfăţişează iar:

unul e Row, orbul, cel care-mi îngână
cuvintele înainte de-a le rosti;
celui cu tichie îi spun Cap roşu şi e o belea
care se supără din orice, se urcă pe un stâlp
şi cârteşte;
mai e Gleb, cel care poate scoate o tavă
din orice buzunar cu un rând de pahare
gata umplute cu scotch. Admit
numărul ăsta.

„O, conte, îmi strigă în cor,
ai un ochi orb şi unul teafăr:
cu care vei binevoi să ne priveşti astăzi?...”

Devii ceea ce priveşti, am învăţat de la Plotin.
Sătul de poemele în care cuvântul
e doar un biet fier de călcat în suburbiile Europei
poftesc să-mi pun cizmele!
Bufonii îmi aduc cizmele chezaro-crăieşti
cu pinteni din dulapurile Castelului Karolyi.

„Să vă trimitem poemul scris azi-noapte Academiei?
E cald ca o piftie...”

N-am scris nimic, mă gândesc. În mintea
mea, lucie-pustie, doar scânduri geluite proaspăt,
putem divaga – luneca în voie:
pe Row îl trimit să privească de pe balcon luna
(ea e admisă între temele doctoratelor
şi prelegerile din universităţi);
Cap Roşu îmi aduce o veste de la Apollinaire:
podurile din Paris behăie şi azi;
pe Gleb îl trimit la Viena, la uşa aceea de pe
Charlottenstrasse, să afle dacă se mai mişcă gângania.

Cap Roşu mă completează:
„Luna cloceşte literele de pe frontoanele turnurilor
Mitteleuropei. E o artă să faci din ele şerpi:
picturile sunt admise pe coridoarele primăriilor,
în foaierul parlamentelor se prezintă cărţi,
pe pachetele de la Mall sunt imprimate versuri...”

Row:
„Nu e caligrafie scrisul sub lună:
sunt urme de unghii ale celor care vor să se-ascundă
sub coaja pietrelor...”

Pe dalele lor pocnesc în oraşe cizme cu pinteni
cizme care păzesc pietrele
cizme care sfărâmă pietrele
pe podurile Europei
podurile Europei behăie de cizme.

Cap Roşu:
„O mie de ochi stau aţintiţi asupra ta:
arta de-a purta cizmele Mitteleuropei
- ca pe-un penel pe pânza taboului -
depăşeşte umilinţa caligrafiei...”

Beau din paharul cu scotch
lăsat pe masă de Gleb;
beau din versul lui Paul Celan
„duc golul la gură cu plinul”
şi mai beau din vadra ochiului meu orb
care scoate din adâncuri ochi de nămoluri
nu pentru a privi cu ei
ci pentru a fi priviţi.

Îi mai aud pe bufoni smintindu-se de râs:
„Dacă mori, o, conte,
care ai un ochi orb şi unul teafăr,
vei deveni în întregime un ochi orb?”

Dumnezeu vine pe piatra din aer aruncată într-un felinar

Dă-o dracului de stradă,
asta nu duce nicăieri, le zic
celor care vin după mine cu tălpi de viezure,
cu labe de urs, cu bocanci
pe care zăngăne plachiuri metalice.

Deasupra se rotesc, protector, corbii.
Sunt agitaţi, croncănesc spre cei din spatele meu,
sau spre cei dinaintea mea.
- Uite, mă opresc, zic, întorcându-mă.
Dar în spatele meu: nimic.

O iau la dreapta, o iau la stânga,
fac cercuri, cercuri, mă văd cu ochii corbilor:
sunt un punct, acolo, pe stradă, poate un ou.
Dacă vor lovi cu pliscurile poate se va sparge,
poate mă voi naşte pui de rândunică.
- Îngăduie, Doamne, strig,
să fiu un orb sub ciocul lor afurisit.

Dar zgomotul asurzitor al plicurilor îmi dă
de înțeles că nu e o coajă de ou,
ci pântecul unei iepuroaice în călduri.
Voi fi iepure, gândesc, orice, numai s-o pot
zbughi de pe strada asta care nu duce nicăieri.
- Îngăduie, Doamne, placentei să se rupă
din carnea sângerândă a iepuroaicei.

Aud deja ogarii, aud gloanțele. Pot doar
să strig:
„Nu alerga, iepure. Frica te va face să te naşti...”
Dar cuvintele mele plescăie, sunt lichide:
felinarul din colț le strânge
precum jgheaburile acoperişurilor adună stropii
ploilor.

Corbii se rotesc deasupra străzii.
Cine le dă apă la moară să se rotească
fără odihnă?

Doamne, tu stai în Babilonul ochilor lor
și privești, cu toți deodată,
spre strada care nu duce nicăieri.
Sau te desfeţi în felinarul din colţ?
Lumina lui pâlpâie, caldă, precum măruntaiele de
iepure
pe care le sfâșie lupii pe zăpadă.

Smulg piatra din caldarâm – ea singură
ne mai leagă, Doamne,
pe o stradă care nu duce nicăieri.
Acum zboară prin aer:
dă-l dracului de felinar – cine-i dă apă la moară
să ardă pe o stradă care nu duce nicăieri!

Încă poţi veni, Doamne,
pe piatra zbârnâind prin aer
singura care ne mai leagă...

Monede de faraoni

Întins pe tăblia tomografului
precum un rege Tla
călătorind pe plute din tulpini de trestie
de-a lungul apelor Nilului
prin coroana de metal din jurul capului
mi se fotografiază toate striațiile, circumvoluțiile,
grotele, firidele creierului

nici o aripă de înger
nici o culoare pe care o port din rochia ta albastră
nici

doar pete albe și negre
ca nişte monede misterioase
nici un nebun să le strângă de pe dalele de ciment,
nici un cerşetor
Doctorul râde privindu-le:
„Sunt precum monedele faraonilor:
nu puteți ieși cu ele pe străzi...”

Slava mâţişorilor de salcie

Peretele alb: nici o linie, nici o urmă
lăsată de unghiile muribunzilor;

Tabla neagră: nici o mâzgălitură de
cretă, nici un desen obscen, nici un punct;

Asfalt cenușiu: nici o urmă de roți,
nici o crăpătură de conducte, nici o linie
din șotronul copiilor;

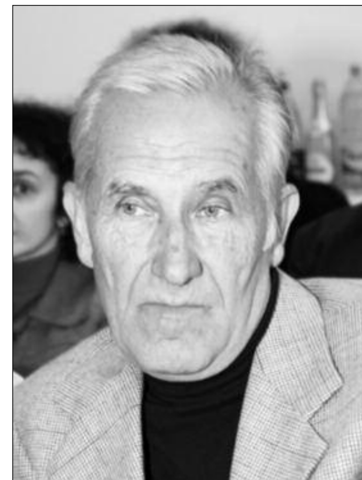
Fereastră deschisă: nici o colină, nici o pasăre
în văzduh, nici un copac unduindu-se;

Oglindă clară: ca apele mării
prin care spinarea delfinului trece
ca zgomotul mâțișorilor
când se deschide pe tijele sălciilor

Acesta e creierul meu acum:
un perete alb,
o tablă neagră,
un asfalt cenușiu,
o fereastră deschisă,
o oglindă clară

în cea mai mare slavă a cristalului spart.

Valentin PREDESCU – 70

D I Z G R A Ţ I I vechi şi noi

Sfârşit începutul

Un univers confuz
întors cu faţa către nevăzut
ne-atacă Adevărul dintr-un unghi
abstract şi obtuz.

În ochii Timpului un iris cernut
se roteşte ca sfera pe-un singur genunchi.

Plecare
din unghiul în care
aspiri către Fiindul trecut.

Viitorul
(din punct de vedere al Veridicului)
e-un veşnic început.

Mişcătorul
e tot ce-mpotrivă-i mişcare;
confuzul dezbracă semantic întreg Universul
şi Staticul e numai plecare.

Adevărul e-aici – abstract şi obtuz –
un Sfinx în absolutul inert şi confuz
unde stupul se-neacă în mierea
din care Timpul suge Puterea.

Suntem atacaţi dinspre nevăzut
şi veşnic un iris îşi roteşte vederea
dinspre sfârşit spre început.

Buldozerul de iarbă (Aurifer)

Să-mpingi pământul peste tine
trecând o Dunăre în Styx s-ajungi –
aurifer de pulberi fine
minciuna vieţii s-o divulgi.

Exist până ce-ajung să cuget
că tot ce-i semn e bine să-ntrerup;
năvala ierbii peste suflet
e un buldozer cu viscere de lup.

Şi viermii toţi linşaţi de frică
sub lama de oţel ce taie ca un brici
îşi încălzesc condiţia lor mică –
nefastă supravieţuire de arici.

Iar tu,
trecând de Dunăre s-ajungi în Styx
exişti!

Atu
al ineismului la punctul fix –
să mişti!

Aurifer de pulberi fine
să-mpingi pământul peste tine.

Gustul mierii

În oraşu-n care câinii mă lingeau c-o muşcătură
în oraşu-n care toţi m-au huiduit ca pe-un hulub
fremătam în chip hoinar să îmi aflu-a mea făptură
în oraşu' plin cu viespii şi cu mult venin în stup.

Luai de coadă libertatea ca s-o pun la urdiniş –
dar cum toţi viespuitorii se loviră de-obstacol
eu luptând să fabric mierea sorţii mele pe furiş
fui zvârlit în botca larvei şi etichetat trântor.

De aici şi pân' la geniu sufletul ţi-e de vândut
cum şi viermele din măr vrea să propăşească merii
tu fi'nd Geniul stupului lupţi ca viermele în fruct
în tăcerea ca de miere tot visând la gustul mierii.

Intensitate (Trupul de fată)

Nu te ferici cât de mult eşti iubit
    ci cât de intens ai iubit.
Şi dac'-ai iubit într-un veşnic somn
    te întrebi: cât am să dorm?
Dormirea ta înverzeşte corpul tău
în zbuciumul inimii ce-aleargă prin muguri
        şi frunze
mângâindu-te primăvara pe suflet, pe buze
şi-n toamnă uscându-te rău
    arzi ca o torţă
    în oase şi sex.
    Şi vine o forţă
    din suflet şi crez
şi Duhul lui Dumnezeu te întreabă:
    pe spinarea pisicii veşnic dormind
    cât ai iubit, şi cât de intens,
    cu câtă-nmierire şi-n câtă grabă
    te-ai dat peste cap în fiece vers...
în ce chip izvoarele tale te-au năpădit
şi căprioara de-a pururi vânată
cât ai dorit-o fată de fată...

şi cât la nesfârşit ai dormit
şi de neştiut cât ai ştiut de iubit?...

Somnul e o mulţumire adâncă
şi cât ai dormit vei mai dormi încă.

Frumuseţea ta din chipul de-odată
aleargă un trup – trupul de fată.

Veşnicul efort

Iată cum să înflorească-o Ţară
indivizii ei mii şi milioane
interese toate dând pe-afară
la ce naşte, moare şi ne doare.

Iată cum să înfloreasc-o Ţară
ca şi-un stup în grija aspră-a mătcii lui
toţi în catul muncii ce se-ncarcă
au în faţă spectrul interesului.

Osândit să fie mult superior insectei
individul om ce-nfloreşte-o Ţară
se dezvoltă-n botca prematur-a sectei
care-şi urcă interesul la o-naltă scară.

Iată cum un stup chiar şi-ntr-o stupină
îşi depune interesul în comuna vatră;
n-are-n mintea ei harnica albină
preţ de-şi aflâ în industrie sau artă.

Iată cum
să-nfloreasc-o Ţară
unul ar fi interesul Mare pentru stupul tot –
cum albina între miere, lăptişor şi ceară
n-are-a şti de-i ruină sau avere
veşnicu-i efort.

Viaţă regală

De la actul de regină
ce înseamnă-o sărbătoare
în amiaza unui neam,
de la marea bunăstare
mofturând o zi festină,
de la lacrima din geam
a fecioarei ce suspină
să iubească-nfierbântat

de la mierea de albină
ca etern simbol de har
într-un adevăr pătrat,
cum noi nici pricepem
de ce existăm precar,
de la roiul ce roieşte
ca să crească alt puiet
de la munca ce divide
un strungar de un poet

de la naşterea naturii
ce născându-ne ne vinde
mărunţişurilor gurii –

de la toate câte sunt
într-un stup al omenirii
între tot ce e pământ
şi ne-nghite-n legea firii,
şi-ntre tot ce este cer
şi nu ştim de ne-o alege
stă un adevăr de fier:

fii Regină şi fii Rege.

Trup în două

Cine te-a-ntrebat de vorbă de la piept până la şold?...
Eşti făptura minţii mele dintr-un vis cu flori şi rod.
De-ţi ating porii simţirii cu un deget sau cu două
tu îmi tremuri toată-n palmă
şi mă-nlumini pe din două.

Cine te-a-ntrebat de vorbă de la piept până la şold,
cine te-a rostogolit prin ierburi
dezvelindu-ţi trupul tot?
Eşti un imn ce vrea să-şi cânte singur măreţia sa
eu sunt numai lăutarul sau doar cel ce ţine scripca.

Veacul nostru radiază frumuseţi sofisticate;
să lăsăm naturii prada frumuseţilor curate
şi de văd în trupul tău numai suflet şi durere
mă-nfior la împlinirea fericirii de-a te cere.

Cine te-o-ntreba de vorbă de la mine mai încolo
o răspântie-ntre veacuri rupe trupul tău în două.

Ostil
(Genomul)

Ostil ostilităţii însăşi
când vrea pământul să-şi
recheme sufletele-n bătătură
şi din genom să nască o făptură
atât de christică ce s-a crezut
şi mult ostilă
genei de-nceput.

Ostil ostilităţii pus pe cruce
cum sufletul ostil îmi este nemuririi
pentru-a ajunge unde, când şi pentru ce
eu doară vrând pământul meu cu aurul
grădinii
cu raiul fructelor căzute-n ierburi
eu vrând părinţii înapoi în carnea lor
şi-a oaselor pe verticală
eu vreau grădina-n care Iadul nu-şi face
din Pământ o fală.

Ostil apoi eşecului care-nfloreşte rugii
rugii-nvierii când morţii-n clipa fugii
vor călări peste genomi împrăştiaţi de vânt.

Ostili voi toţi Christosului pe-un Nou
Pământ
când veţi păşi cu El afară din mormânt.

Între scriptoriu şi cuvintele celuilalt

De poetul, eseistul şi documentaristul Nicolae Eremia mă leagă o prietenie veche de peste 40 de ani, aşa că pot mărturisi câte ceva despre Domnia Sa. Om al cărţii, poetul este zgârcit cu sine şi generos cu alţii; când spun asta, mai întâi am în gând timpul puţin petrecut în scriptoriu, unde îşi ferecă poemele în făptură de cuvinte, şi mai apoi multa vreme trăită în cămara de cetit cărţile altora. În vremea tinereţilor noastre, eram un cititor romantic, nu mă îndoiam de cele citite, spre deosebire de Nicolae, care îşi punea întrebări despre cele aflate, astfel dovedind maturitate şi înţelepciune, ştiut fiind faptul că mai uşor este să capeţi un răspuns decât să pui o întrebare (Noica). Despre cărţile dumicate cu blândeţe şi exigenţă, eseistul şi documentaristul a făcut însemnări, ani în şir, dar nu le-a încredinţat tiparului. Adesea mi-am zis: „Ce talant minunat pune sub obroc, prietenul meu!" Poate nu era sorocul, ori, discret cum era şi este, va fi crezut că memoria lumii se poate lipsi de lumina ochilor săi, cea zidită-n cetit...

Ieşit din comunism, mai tot românul s-a pus pe scris, cu motiv sau fără, ilustrând pe deplin spusele: „tot românul s-a născut poet" şi „viaţa mea este un roman!" Aşa se face că avem în librării şi pe tarabe cărţi valoroase – e drept, puţine –, dar şi un taifun de maculatură. Dacă cititorul profesionist nu ar avea filtrul valorii, format în ani de zile, viaţa lui ar fi fost un infern. Paradoxal, critica de întâmpinare a fost şi încă este firavă, exact când e multă de nevoie de ea, când trebuie oprit valul „imperial" de maculatură. La un moment dat, Nicolae Eremia a fost pus în situaţia de a face o astfel de critică (de întâmpinare), în calitatea de redactor al cunoscutei reviste *Cafeneaua literară*.

Ca „trompetist-vestitor" de cărţi, Nicolae nu a abuzat de rezonanţa solemnă a crăieştii alămuri aurite, a făcut critică de întâmpinare de cea mai bună calitate, întru câştigul cititorilor. Criticul a fost, după caz: exigent, amabil, cuviincios-ironic, a avut umor, a evidenţiat valoarea, a însemnat scăderile cărţilor, folosind (cu măsură) uneltele specialistului, abordarea discret ceremonioasă, dar şi pe cea colocvială, ştiind prea bine că autorii şi cititorii sunt, adesea, fiinţe sensibile. Un singur lucru nu a făcut „trompetul" – nu a fost concesiv cu autorii recenzaţi, în acest fel păstrându-şi libertatea de a spune lucrurilor pe nume, neadăugându-se acelora care pun şubrezi fuştei în scara valorilor.

Aurel SIBICEANU

Poezie germană

FRIEDRICH HÖLDERLIN

Către parce

Dăruiţi-mi numai o vară, puternicelor!
Şi o toamnă, pentru un cântec matur,
Ca apoi, mai supusă, inima mea, îndestulată
De acest răgaz în care-a cântat, să moară!

Sufletul, care-n timpul vieţii nu şi-a primit dreptul sfânt,
Nu-şi găseşte nici în Orcus pacea,
Totuşi, dacă mi-a reuşit divina, mult dorita poezie,

Bun venit! îi zic atunci liniştii din lumea umbrelor.
Mulţumit sunt chiar dacă-al lirei mele cânt
Nu-mi însoţeşte coborârea. Am trăit odată
Ca zeii, şi de mai mult nu e nevoie.

Ce aplaudă lumea

Nu este sfântă inima mea, plină de o viaţă frumoasă,
De când iubesc? De ce m-aţi preţuit mai mult
Când eram mai mândru, mai sălbatic,
Mai vorbăreţ şi mai puţin profund?

Ah! Mulţimea cată la ce se vinde bine la piaţă
Şi sluga-l cinsteşte doar pe zbir.
În dumnezeire cred
Numai cei ce sunt părtaşi la ea.

STEFAN GEORGE

Din fereastra de la care noi doi priveam

Din fereastra de la care noi doi priveam,
Seară de seară,-nzepezitele creste
Se revarsă acum lumină străină.

Drumul coboară şerpuind de la poartă.
Aici te-ai oprit făr' să priveşti în urmă
Şi ai pornit apoi cu paşi repezi în jos.

La o cotitură, luna şi-a luminat
Numai câteva clipe faţa palidă.
Mult am vrut să te strig, dar era prea târziu.

Noapte neagră şi tăcere-ncremenită
Coboară-ncet în jurul casei, ca atunci.
Toate bucuriile le-ai luat cu tine.

Traducere din limba germană
Alexandru MĂLĂESCU

ARTE POETICE
■ Nr. 28
■ Iunie 2016
Cafeneaua literară

William K. Wimsatt și Monroe C. Beardsley

Eroarea intenționată* – 2 (1946)

(urmare din numărul trecut)

IV

Există critica poeziei și există psihologia autorului care, aplicate prezentului sau viitorului, apar sub forma promovării inspirației; dar psihologia autorului pote fi și istorică, și atunci avem biografia literară, studiu legitim și atractiv în sine, o abordare, așa cum susține prof. Tillyard, a personalității, poemul fiind doar o abordare paralelă. Cu siguranță că nu desconsiderăm studiile personale ca fiind diferite de studiile poetice în domeniul cunoașterii literare. Dar există pericolul confuziei dintre studiile personale și cele poetice; și există greșeala de a scrie studiile personale ca și cum ar fi poetice.

Există o diferență între dovezile interne și exterioare legate de sensul unui poem. Iar paradoxul este doar verbal și superficial că ceea ce este (1) intern este și public; acest lucru este descoperit cu ajutorul semanticii și a sintaxei poemului, prin cunoașterea obișnuită a limbii, prin gramatici, dicționare și toată literatura care este sursa dicționarelor, în general prin tot ce alcătuiește o limbă și o cultură în timp ce elementul (2) exterior este personal și hipersensibil; nu este o parte a operei literare ca fapt lingvistic: aceasta constă în dezvăluiri (de exemplu, în jurnale sau scrisori sau convorbiri făcute publice) despre modul sau motivele pentru care poetul a scris poemul – cărei doamne i-a fost dedicat, în timp ce era așezat pe iarbă, sau la moartea cărui prieten sau frate (a scris poemul). Există (3) un tip intermediar de dovezi legate de caracterul autorului sau legate de sensuri personale sau semipersonale atașate cuvintelor sau subiectelor de către autorul însuși sau de cercul literar din care autorul face parte. Sensul cuvintelor este istoria cuvintelor, iar biografia unui autor, utilizarea unui cuvânt și conotația sa pentru *el*, fac parte din istoria și sensul cuvântului (**6**). Dar cele trei tipuri de dovezi, în special nr. (2) și (3) sunt atât de subtil interşanjabile încât nu este întotdeauna uşor să separi exemplele, și de aici apare dificultatea criticii. Utilizarea dovezilor biografice nu trebuie neapărat să implice critica intențională, căci, dacă aceasta poate constitui o dovadă a intenției autorului, ea poate fi considerată și o dovadă a sensului cuvintelor sale și a caracterului dramatic al expresiei operei sale. Pe de altă parte, pot să nu fie toate acestea. Iar un critic interesat de dovezi de tipul (1) și mai puțin de cele de tipul (3), în timp va scrie un tip diferit de comentariu față de acela al unui critic preocupat de dovezi de tip (2) și (3), care devin nr. (2).

De exemplu, toată parada strălucitoare a profesorului Lowes „Drumul spre Xandu", oscilează între tipurile (2) și (3), sau străbate plină de îndrăzneală zona romantică a numărului (2). „Kubla Khan" („Hanul Kubla"), spune profesorul Lowes, „este țesătura unei viziuni, dar fiecare imagine care s-a detaşat din ea mai trecuse pe acolo. Şi s-ar părea că nu este nimic întâmplător sau fortuit în revenirea lor". Acest lucru nu este prea clar – nici chiar când profesorul Lowes explică faptul că există mănunchiuri de oscilații, ca nişte atomi legați, care au fost atrași într-o relație complexă cu alte mănunchiuri în puțul adânc al memoriei lui Coleridge și care apoi au fuzionat și au țâşnit sub formă de poeme. Dacă nu a fost nimic „întâmplător sau fortuit" în modul în care imaginile au reapărut la suprafață, acest lucru poate însemna faptul că (1) Coleridge n-a putut să producă ceea ce nu avea, pentru că poezia/creația sa era limitată la ce citise sau experimentase, sau (2) că, primind anumite mănunchiuri de asociații, era obligat să le restituie exact așa cum erau, și că valoarea poemului poate fi descrisă pe baza experiențelor din care a trebuit să se inspire. Ultima pereche de propuneri (un fel de asocianism hartleyan, pe care Coleridge însuşi l-a respins în *Biographia*, nu este acceptabilă. Evident că au existat alte combinații, alte poeme, mai proaste sau mai bune, care ar fi putut fi scrise de oameni care îi citiseră pe Bartram sau Purchas sau Bruce și Milton. Şi acest lucru va fi adevărat, indiferent de câte ori vom adăuga nume la minunta operă a lui Coleridge. În anumite ornamente (retorice), ca fraza citată și în titlurile capitolelor, ca „Spiritul modelator", „Sinteza magică",

„Creatoarea imaginației”, s-ar putea ca profesorul Lowes să aibă pretenția să spună mai mult despre poeme decât o face cu adevărat. Există o anumită variație înșelătoare în aceste titluri pretențioase/fanteziste de capitole, ne așteptăm să se treacă la următorul stadiu al argumentației și găsim tot mai multe surse, tot mai multe informații despre „natura fluidă a asociației”. (**7**)

„Wohin der Weg?” citează profesorul Lowes drept motto al cărții sale. „Kein Weg! Ins Unbetretene”. Tocmai pentru că drumul este *unbetreten*, ar trebui să spunem, ne îndepărtează de poem. *Călătoriile* lui Bartram cuprind mare parte din istoria anumitor cuvinte și anumitor concepții romantice Floridiene care apar în *Kubla Khan* („Hanul Kubla”). Și mare parte din acea istorie s-a transmis și era atunci în curs de a se transmite în chiar substanța (lexicul) limbii noastre. Poate că o persoană care l-a citit pe Bartram apreciază poemul mai mult decât o alta, care nu l-a citit. Or, căutând vocabularul din *Kubla Khan* în *Dicționarul Oxford al limbii engleze* sau citind celelalte cărți citate acolo, o persoană poate înțelege mai bine poemul. Dar pare să aibă prea puțină legătură cu poemul informația conform căreia Coleridge l-a citit pe Bartram. Există multă viață, experiențe senzoriale și intelectuale care se află în spatele fiecărui poem și care, într-un sens, îl și generează, dar care nu pot fi și nu trebuie să fie cunoscute în creația verbală și deci intelectuală care este poemul. Pentru toate obiectele experienței noastre diversificate, pentru fiecare unitate există o acțiune a minții care taie rădăcini, topește contextul – altfel n-am avea niciodată obiecte sau idei sau ceva despre care să vorbim.

Probabil că nu există nimic în voluminoasa carte a profesorului Lowes care să diminueze admirația cuiva pentru *The Ancient Mariner* (*Bătrânul marinar*) sau *Kubla Khan* (*Hanul Kubla*). Prezentăm în continuare un caz în care preocuparea față de dovezile de tip (3) a mers atât de departe (a fost atât de exagerată) încât a denaturat opinia unui critic despre un poem (totuși, un caz nu la fel de evident ca acelea care abundă în ziarele noastre de critică literară).

Într-o celebră poezie a lui John Donne apare acest catren:

„Pământul de se scutur’, aduce rău și temeri,
Ce-a fost și ce s-a vrut – omenirea socoate,
Dar în al sferelor cutremur,
Nimic rău nu e, deși-s mult mai departe”.

Recent, un critic, într-o analiză elaborată a erudiției lui Donne, a scris următoarele despre acest catren:

„El abordează aspectul emoțional al situației printr-o aluzie abilă la noua și vechea astronomie. „Mișcarea pământului” este cel mai radical principiu al noii astronomii; legat de vechea astronomie, „trepidația sferelor” este mișcarea de cea mai mare complexitate. ...Poetul trebuie să-și roage iubita să fie liniștită și calmă la plecarea lui; și în acest scop, imaginea pe care se bazează a doua mișcare (trepidație), demult asimilată de astronomia tradițională, sugerează adecvat tensiunea mișcării fără a stârni „supărările și temerile” împlinite în imaginea pământului care se rotește”. (**8**)

Argumentul este plauzibil și se bazează pe o teză bine documentată că Donne era pasionat de noua astronomie și de repercusiunile ei asupra teologiei. În diferite lucrări, Donne demonstrează cunoașterea sa aprofundată asupra cărților *De Stella Nova*, de Kepler, *Siderius Nuncius*, de Galileo, *De Magnete*, de William Gilbert, și a comentariului lui Clavius la *De Sphaera* de Sacrobosco. El face referire la noua știință în Predica sa de la Biserica St. Paul’s Cross și într-o scrisoare adresată lui Sir Henry Goodyer. În *Prima aniversare*, el spune că „noua filosofie pune totul sub semnul îndoielii” În *Elegia pentru Prințul Henry*, el spune că cea mai „ușoară mișcare a centrului” face ca „lumea să se cutremure”.

Greu de răspuns la un astfel de argument, și imposibil de răspuns cu argumente asemănătoare. Nu există motiv pentru care Donne să nu fi scris o strofă în care cele două tipuri de mișcare celestă să reprezinte două tipuri de emoție la despărțire. Și dacă ne-am umplut de idei astronomice și îl vedem pe Donne doar din punctul de vedere al noii științe, putem crede că a reușit. Dar rămâne textul însuși de examinat, vehiculul analizabil al unei complicate metafore. Și se poate observa: (1) că mișcarea Pământului, conform teoriei lui Copernic, este o mișcare celestă lină și regulată, și, deși poate genera temeri religioase sau filosofice, ea nu poate fi asociată cu imaturitatea și deșertăciunea lumească a acelui gen de agitație pe care vorbitorul din poem dorește să-l descurajeze; (2) că mai exista o altă mișcare a Pământului, un cutremur, care are tocmai aceste caracteristici și care trebuie asociat cu fluviile de lacrimi și cu furtunile de suspine din a doua strofă a poemului; (3) că „trepidația” este opusul corespunzător/potrivit al cutremurului, pentru că fiecare din ele este un tremur sau o mișcare vibratorie; iar „trepidația” sferelor este „mult mai îndepărtată” decât un cutremur, dar nu mult mai mare (dacă cele două mișcări pot fi comparate în funcție de mărime) decât mișcarea anuală a Pământului; (4) că aprecierea a ceea ce „a făcut și a intenționat” arată că evenimentul a trecut ca un cutremur, nu ca mișcarea celestă neîncetată a Pământului. Poate că informația legată de pasiunea lui Donne pentru știința nouă ar putea adăuga o altă nuanță sensului, o conotație strofei respective, deși a afirma acest lucru înseamnă să sperăm imposibilul. A face din antiteza geocentric-heliocentric elementul central al metaforei înseamnă că disprețuiești limba engleză, preferând dovezile personale celor publice, latura exterioară celei interioare.

V

Dacă distincția dintre tipurile de dovezi contează pentru criticul istoric, ea nu are mai puțină importanță pentru poetul contemporan ca și critic. Or, cum fiecare regulă a unui poet este doar un alt aspect al evaluării de către un critic, și cum trecutul este domeniul eruditului și al criticului, iar viitorul și prezentul cel al poetului și al

arbitrilor critici ai gustului, putem afirma că problemele inerente erudiției literare, apărute din eroarea intenționată, sunt egalate de altele, care apar în lumea experimentelor progresiste.

Problema „aluziilor”, de exemplu, pusă acut de poezia lui Eliot, este cu siguranță una în care o judecată falsă implică o eroare intenționată. Frecvența și profunzimea aluziilor literare prezente în poezia lui Eliot și a altora i-a determinat pe atât de mulți să caute sensurile complete în *Creanga de aur* și în drama elizabetană, încât a devenit un fel de banalitate să presupunem că nu înțelegem sensul unui poem decât dacă i-am aflat originile în lecturile autorului său – o presupunere cu parfum de implicații intenționale. Abordarea lui F.O. Matthiessen este una înțeleaptă și evită parțial dificultatea:

„Dacă citim aceste versuri cu o ureche atentă și dacă suntem sensibili la schimbările bruște ale mișcării, contrastul dintre Tamisa reală și viziunea sa idealizată într-o epocă dinainte de a străbate un megalopolis este redat cu precizie prin chiar acea mișcare, chiar dacă se recunoaște sau nu că acel refren este din Spenser”.

Aluziile lui Eliot reușesc, atunci când le știm – și, în mare măsură, chiar și când nu le știm – datorită forței lor de sugestie.

Dar uneori găsim aluziile susținute de note și este o întrebare bună dacă actele au mai mult rolul de a ne fi ghizi care ne trimit spre locul unde putem fi educați sau mai degrabă servesc drept indicații de sine stătătoare cu privire la aluzii. „Aproape tot ce este important... adică potrivit pentru o apreciere a poemului *Tărâmul pustiit* (*The Waste Land*)”, scrie Matthiessen despre cartea d-rei Weston, „a fost încorporat în chiar structura poemului sau în Notele lui Eliot”. Și, în fața unei astfel de recunoașteri, parcă nu prea mai contează dacă Eliot și-a inventat sursele (așa cum a inventat Sir Walter Scott motto-uri din „piese vechi” și autori „anonimi” sau așa cum a scris Coleridge glose pe marginea poemului *Bătrânul Marinar* (*The Ancient Mariner*). Aluziile la Dante, Webster, Marvell sau Baudelaire aduc, fără îndoială, un plus de greutate, deoarece acești scriitori au existat, dar ne îndoim că se poate spune același lucru despre aluzie la un autor elizabetan obscur:

„Sunet de claxoane și motoare, ce-l vor aduce
Pe Sweeney doamnei Porter în primăvară”.

Idem Day, *Parlamentul albinelor*, spune Eliot,

„Când, deodată, ascultând, vei auzi,
Chemări de cornuri de vânătoare, ce-l vor aduce
Pe Acteon Dianei în primăvară
Când toți o vor vedea în pielea goală”.

Ironia este completată chiar de citatul respectiv: dacă Eliot ar fi scris, așa cum este de conceput, aceste versuri pentru a-și fi decorat propriul fundal, n-ar fi mai puțin adevărat. Convingerea se poate întări după ce citim următoarea notă a lui Eliot: „Nu cunosc originea baladei din care au fost citate aceste versuri: mi-a fost trimisă din Sydney, Australia”. Cuvântul important din această notă – despre doamna Porter și fiica ei care și-au spălat picioarele în apă minerală – este „balada”. Și dacă s-ar discerne chiar din versuri calitatea de „baladă”, aproape că n-ar mai fi nevoie de notă. În fond, cercetarea trebuie să se axeze pe corectitudinea unor astfel de note ca părți ale poemului, căci, acolo unde ele constituie informații speciale despre sensul propozițiilor din poem, ar trebui să fie supuse aceleiași examinări ca oricare alt cuvânt din care este alcătuit poemul. Matthiessen este de părere că notele au fost „prețul pe care Eliot a trebuit să-l plătească pentru a evita ceea ce ar fi considerat atenuarea energiei poemului său prin conexiuni extinse în textul însuși”. Dar se pune întrebarea dacă notele și nevoia de a le adăuga nu înnăbușă poemul la fel de tare. F.W. Bateson argumentează plauzibil că poezia „The Sailer Boy” („Musul”), al lui Tennyson, ar fi fost mai reușită dacă se omitea jumătate din strofe, iar cele mai bune versiuni ale unor balade ca „Sir Patrick Spens” își datorează forța tocmai îndrăznelii cu care menestrelul a luat în serios povestea pe care o comentează. Dar dacă un poet constată că nu poate lua de bun dintr-un context mai modest și, în loc să scrie texte cu caracter informativ, adaugă note? Se poate spune, în favoarea acestui plan, că măcar notele nu se pretind a fi dramatice, așa cum ar fi fost dacă erau scrise în versuri. Pe de altă parte, notele pot părea material neasimilat împrăștiat pe lângă poeme, necesar pentru sensul simbolului verbal, dar neintegrat, astfel că simbolul a rămas incomplet.

Prin analiza de mai sus, sugerăm că, în timp ce notele tind să-și justifice existența ca indexuri exterioare *intenției* autorului, ele ar trebui totuși considerate ca oricare dintre părțile unei creații (aranjament verbal special pentru un anumit context) și, când sunt astfel considerate – realitatea ca făcând parte din poem, sau integrarea lor imaginativă în restul poemului – pot fi puse sub semnul întrebării. De pildă, Matthiessen observă că titlurile și motto-urile poemelor lui Eliot constituie aparat informativ, la fel ca și notele. Dar, deși este îngrijorat de unele note și crede că Eliot „pare că se auto-ironizează pentru că scrie nota concomitent cu dorința sa de a transmite ceva prin intermediul ei”, Matthiessen consideră că „procedeul” motto-urilor „nu se pretează deloc obiecției de a nu fi suficient de structural”. „*Intenția*”, spune el, „este de a permite poetului să-și asigure o exprimare condensată în poemul însuși”. „În fiecare caz, motto-ul este „*plănuit*” să formeze parte integrantă a efectului poemului”. Și Eliot însuși, în notele sale, și-a justificat practica poetică prin existența intenției.

„*Spânzuratul*, una din cărțile clasice de Tarot, corespunde scopului meu în două sensuri: pentru că, în mintea mea se asociază cu Zeul Spânzurat al lui Frazer și pentru că îl asociez cu chipul acoperit de o glugă din drumul ucenicilor spre Emmaus din Partea a V-a... Omul cu Trei Prăjini (un adevărat membru al setului de cărți de Tarot) eu îl asociez, destul de arbitrar, cu însuși Regele Pescar”.

Și poate că trebuie luat mai în serios aici, cu garda jos într-o notă, decât atunci când, în Conferințele Norton pe care le-a susținut, a comentat despre dificultatea de a explica ce înseamnă un poem și adăuga în glumă că se gândește să-și pună ca motto la a doua ediție a poemului *Miercurea cenușii* (*Ash Wednostay*) câteva versuri din *Don Juan*:

„Eu nu pretind că înțeleg
Ce îmi doresc, ce bine să îmi fie,
Dar adevărul e că nici un plan nu am
Decât să fie rost de veselie".

Dacă Eliot și alți poeți contemporani au vreo greșeală tipică, poate fi aceea de a *planifica* prea mult.

Aluziile din poezie reprezintă una din cele câteva probleme esențiale prin care am ilustrat subiectul mai abstract al intenționalității, dar pentru moment poate fi cea mai importantă ilustrare. Ca practică poetică, utilizarea aluziilor pare să fie, în unele poeme recente, un corolar extrem al ipotezei intenționalității romantice, iar ca problemă de critică pune sub semnul întrebării și aduce la lumină, într-o manieră specială, premisa fundamentală a doctrinei intenționalității. Următorul exemplu din poezia lui Eliot poate servi la rezumarea implicațiilor practice ale afirmațiilor noastre. În poemul lui Eliot *Cântecul de dragoste al lui J. Alfred Prufrock* (*Leve Song of J. Alfred Prufrock*), spre sfârșit, apare versul: „Am auzit sirenele cântând, una către alta", iar acest vers este oarecum asemănător cu un vers dintr-un Cântec de John Donne, „Învață-mă să ascult cântecul sirenelor", astfel încât pentru un cititor destul de familiarizat cu poezia lui Donne, apare întrebarea esențială: Este versul lui Eliot o aluzie la Donne? Se gândește Prufrock la Donne? Se gândește Eliot la Donne? Considerăm că există două modalități radical diferite de a afla un răspuns la această întrebare. Există (1) metoda analizei și exegezei poetice, care analizează dacă are vreun sens dacă Eliot/Prufrock *se* gândește la Donne. Pe la începutul poemului, când Prufrock întreabă, „Ar fi meritat să fi strâns universul într-o minge", cuvintele lui își iau jumătate din tristețea și ironia lor din anumite versuri energice și pasionate ale lui Marvel – „Sfioasei sale iubite". Dar exegetul se poate întreba dacă sirenele, considerate „apariții ciudate" (a le asculta echivalează în poezia lui Donne cu a lăsa gravidă o rădăcină de mătrăgună**), au mare legătură cu sirenele lui Prufrock, care par să fie simboluri de iubire romantică și dinamism și care întâmplător au autentificare literară, dacă este cazul, într-un vers dintr-un sonet de Gérard de Nerval. Această metodă de investigație poate conduce la concluzia că respectiva asemănare dintre Eliot și Donne este fără importanță și este mai bine să fie evitată, sau metoda poate avea dezavantajul că nu duce la nicio concluzie sigură. Totuși, noi considerăm că aceasta este metoda critică adevărată și obiectivă, spre deosebire de precocitatea exegezei care poate ispiti un al doilea tip de critic să abordeze (2) metoda analizei biografice sau genetice, prin care, profitând de faptul că Eliot este încă în viață și capabil să onoreze un pariu, criticul îi scrie lui Eliot și îl întreabă ce a vrut să spună sau dacă s-a gândit la Donne. N-o să analizăm aici probabilitățile – dacă Eliot i-ar răspunde că nu a intenționat absolut nimic, nu se gândea la absolut nimic – un răspuns acceptabil la o asemenea întrebare – sau dacă, într-un moment de neatenție, el ar putea să dea un răspuns clar și atât cât se poate irefutabil. Ideea noastră este că un astfel de răspuns la o asemenea anchetă n-ar avea nicio legătură cu poemul *Prufrock*; ea n-ar fi o anchetă critică. Anchetele critice, ca și pariurile, nu se fac așa. Anchetele critice nu se fac prin consultarea oracolului.

Traducere din limba engleză
Liana ALECU

NOTE

6) Iar istoria cuvintelor *după* ce s-a scris un poem poate adăuga sensuri care, dacă sunt relevante pentru schema originală, nu trebuie omise dintr-un scrupul legat de intenție.

7) Se va constata că capitolele VIII (*Forma*) și XVI (*Peisajul cunoscut și familiar*) vor fi de mare ajutor cercetătorului poemelor.

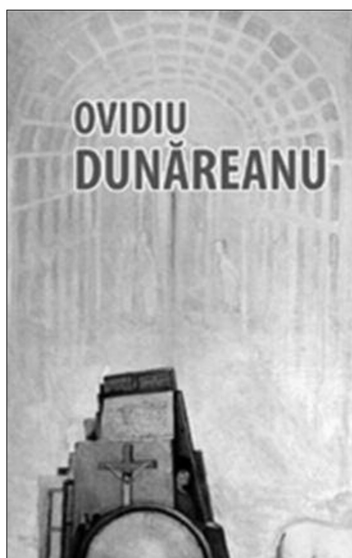
8) Charles N. Coffin - *John Donne și noua filosofie* (New York, 1927, p. 87-98).

* Fragment din *Icoana verbală. Studii despre sensurile poeziei* (1954), de William C. Wimsatt și Monroe C. Beardsley, p. 2-18, Methuen.

** John Donne se referă la aspectul sexual al rădăcinii de mătrăgună, prezent în catrenul: „Fugi și prinde-o stea ce cade,/ Fă copil c-o mătrăgună,/ Spune-mi unde-au plecat anii,/ Cin' crăpat-a laba dracului." Toate cele patru versuri spun de fapt: fă imposibilul, fă ceea ce niciun om nu poate face. (N.T.)

Un prozator bucolic

Ovidiu Dunăreanu scrie, sub titlul **Lumina îndepărtată a fluviului**, un roman genuin despre natură, stihii şi făpturi. O geneză a lumii sub vederea spectaculară a ochiului interior, cu naşterile ei latente ori explozive. O lume a tainelor ce se mântuie prin numire. Şi toate numele, de la cele ale stihiilor la cele ale făpturilor, se tălăzuiesc între necunoscut şi cunoscut, în fraze muzicale, prolifice în descoperiri ale genezelor perpetue întru natură şi spirit. Altfel spus, fiul naturii tânjeşte după spirit, iar fiul spiritului tânjeşte după natură. Acest adevăr zideşte luxuriant o frescă dobrogeană, o natura naturans cucerită prin lumina minţii omului, cunună a creaţiei.

Acesta este personajul-narator, aceasta este monada sa diegetică ridicată la rangul de proză artistică, aceasta este oaza în care germinează cunoaşterea, asemenea unei promisiuni evanghelice îndeplinite. Iar Ovidiu Dunăreanu, sub o zodie parcă a sublimului, descântă satul dunărean dobrogean, îi cutreieră rosturile, îi îngână cântul liturgic ori bucolic, îi celebrează plămădirea de fiecare clipă. Arca lui Ovidiu Petcu, pseudonim literar Dunăreanu, este arealul dunărean, familiar nouă din proza lui Zaharia Stancu (descrierea „Dunăre, Dunăre") şi a lui Geo Bogza (proza „Dobrogea, Dobrogea").

Cartea „Lumina îndepărtată a fluviului" este o simfonică lucrare a miracolului indigen de umanitate şi de cadru natural riveran bătrânului Danubiu. Cu precizie de naturalist şi cu patos vizionar, cu gingăşie, Ovidiu Dunăreanu construieşte un roman care se vădeşte deopotrivă o frescă realistă, dar şi una onirică, o călătorie a profetului din autor, prin mirificul şi straniul univers dintre pământuri şi ape.

Descoperit de Ştefan Bănulescu şi Sânziana Pop, în anii studenţiei, autorul debutează cu povestiri în revista *Luceafărul* (1970). Debutează editorial în anul 1990, la Editura Eminescu, în antologia „Preludii epice". Colaborează cu proză, eseuri, publicistică literară, însemnări de lectură, atât la reviste de valoare din ţară, cât şi la unele publicaţii din străinătate.

Inclus în diferite dicţionare şi antologii, comentat în istoriile literare, în cărţile de critică literară ale unor istorici, critici literari şi eseişti contemporani, O. D. este distins cu premii ale Filialei Dobrogea a Uniunii Scriitorilor din România şi ale unor Saloane Naţionale şi Internaţionale de Carte, cu ordine şi medalii pentru activitatea literară, publicistică şi culturală.

Iată că, precum odinioară poeţii bucolici sau romanticii îndrăgostiţi de natură, acest topos, identificat şi descris cu acribie în romanul „Lumina îndepărtată a fluviului", agrăieşte tolstoian cu autorul inspirat: „Să vorbeşti cu natura, să-ţi vorbească şi să-i vorbeşti!"

Selectăm mai jos un fragment de un pitoresc evident, care vă va lămuri ce fel de proză scrie autorul:

„Curcubeul pornea cu un capăt din vale, din dreptul Pietrei, de la mijlocul Dunării, se boltea peste dealuri şi platouri şi-şi înfigea celălalt capăt, departe, în ghiolul Bugeac. Verdele pronunţat din el, îi vestea că grâul, orzul şi porumbul aveau să rodească din plin; roşul, ca sângele de taur, precumpănitor doar în anumite părţi, îi făcea cunoscut, fără nici o îndoială, faptul că vinul va umple peste măsură butoaiele şi că va fi foarte bun; portocaliul stins şi puţin, ici şi colo, îl lămurea că vara se va mântui degrabă, că avea să fie, aşa cum îi plăcea lui să zică, mai scurtă decât un ciripit de vrabie; în schimb, galbenul auriu, ca firul de funigei, neîntrerupt, era semnul clar că toamna urma să fie lungă şi aşezată. Alte dovezi ascunse, iscodite cu de-amănuntul, lăsau să se întrevadă că, în acel moment, cine ar fi băut apă din locurile în care curcubeul îşi împlântase capetele, dacă era băiat, s-ar fi făcut fată, iar dacă era fată s-ar fi schimbat în băiat şi aşa ar fi rămas toată viaţa, fără ca nimeni să aibe putinţa de a-l readuce la fel cum fusese."

Prof. Dorina MIHAI MOISE

Conte de Finta – Cavaler al Umbrei. Un poet al Genezei

...apoi scriu poemul/ simfonie fantastică/ pe plaja amiezii;
ceremonie de frunze/ vândută pe o vânare de vânt...

Fan Fintiş...

Ioan Vintilă Fintiş (vasăzică din Finta) este un *caz* al literaturii actuale. Inginer „la bază”, este bântuit de viziuni poetice mai dihai ca un visător „profesionist”. Abordează – ca substanţă de fond – un lirism prin excelenţă, deşi haina pe care-o îmbracă acest lirism poate fi, la rigoare, una postmodernă.

În demersul meu, am pornit la drum, ca *text*, de la cea mai recentă carte a poetului ploieştean, **Lupta cu umbra**, inclusă – cu no. 10 – în Colecţia Bibliofil a celebrei edituri ieşene Tipo Moldova. Iar ca *pretext*, antologia din – când trecut-au anii „ca nouri lungi pe şesuri”? – 2012, aceeaşi editură, care cuprinde, în chip esenţializat opera de-o viaţă a autorului. (Nu ştim nici acum: volumele neincluse au fost considerate de el nereprezentative sau pur şi simplu n-au mai încăput în volum?)

Şi pentru că orice început are şi un sfârşit, declar, la sfârşitul acestui preambul că sunt un fan Fintiş... Nu-mi place mie (chiar) tot ce scrie, dar mai totdeauna îl invidiez, pozitiv şi emulativ, când descopăr în montura versului câte-un mărgăritar sau o perlă naturală... Fiindcă noi, poeţii, mai montăm în poem şi cristale, diamante industriale, perle artificiale/false! Apoi, nici nu ştiu cât contează pentru destinul şi posteritatea operei unui poet să fie apreciat de un alt poet... Fiecare din noi ne aflăm în căutarea unui critic important care să se declare fan... Aceasta ar conta, ar trage în balanţă mai mult pentru noi decât faimoasele *neiges d’antan!*

Lupta cu umbra: lupta cu inerţia

Volumul de faţă cuprinde 11 *Lupte cu umbra*, intercalate cu unele *Poeme de rouă, Umbre de dincolo, Cicatrici de zmeură, Orologii de umbre... Fragmente de timp*. Mai rar la un poet atâta poezie pură pe metru pătrat! Cu toate că textul dă uneori impresia de fragmentarium, mixtum compositum, din care orice ochi atent poate extrage numitele pietre preţioase, poezia îşi are universul ei (particular), ritmul ei etc. Efortul susţinut de a poetiza – sau pur şi simplu de a transfera pe hârtie viziunile din cotidianul de „dincolo” – ne aduce aminte de *Lupta cu inerţia*, cartea din 1956 a copilului genial al poeziei române, care a fost şi rămâne Nicolae Labiş. Este în esenţa lui un efort de aceeaşi natură: poeţii lumii se războiesc cu informul/urâtul, cu increatul – cu inerţiile păgubitoare ale lumii materiale înconjurătoare.

Pe lângă atributele enumerate în titlu, Poetul (în general... dar IVF în special) mai este şi *Emirul cuvintelor*: „crapă lumina/ se umple pământul cu duh// sămânţa se bucură şi cântă.../ sunt mai bătrân decât/ crucea arcuită pe nori/ rătăcesc printr-o vânare de vânt/ simt chemarea celui din pustiu/ prooroc de nisip/ la malul Iordanului”. În esenţa ei, această carte a lui Fintiş este o îndelungă poveste cu nibelungi şi cu greci: „eşti labirint de singurătăţi/ amintirea unei antichităţi/ dintr-o poveste cu greci” (*Ecuaţia sângelui*); „aud cuvintele foşnind/ parcă dintr-o poveste/ cu nibelungi”(*Semitonul de brumă*). Poetul este rege în împărăţia cuvintelor, pe care o poate dărui oricui: „îţi voi dărui împărăţia cuvintelor/ cum pe o singură şi nemaivăzută flacără// îţi voi dărui plantaţii de poeme/ herghelii de zăpadă...” (*Lupta cu umbra/V*)

Desigur că, de la Rilke încoace – dacă nu cu mult-mult timp înainte – imaginarul poetic este bântuit de îngeri. La Fintiş însă, îngerul este un ecou al sferelor ’nalte: „ninge strălucitor/ mi se restituie viaţa/ vis rătăcit/ într-un înger-ecou” (*Semitonul de brumă*). Întâlnirea cu îngerii se află sub patronajul Duhului Sfânt: „devenisem cântec/ om înfrigurat de tăceri/ însumi pândar/ la vămile Duhului Sfânt/ mistuitorul de sfere...” (*Lupta cu umbra/VI*). Totul în poezie se rezumă la „stări de spirit locuite de îngeri/ poate daimonioni”, căci tot ce atinge poetul se preface în viziune, într-o ţară a vedeniilor pregnante şi contrastante: „cu faţa limpezită de foc/ vin dinspre lume/ am veşmânt/ de purpură uriaşă şi de cărbune/ părăsit de trup tocmai fug/ din lume...// noapte deasupra apei şi ceaţă/ idei evantaie albe pustietăţi...” (idem); „vâslim argonauţi rătăcind pe înşelătoarele ape/ vai zei trădători tot mai singuri noi suntem/... drumurile s-au retras în scripturi şi în zodii” (*Lupta cu umbra/IX*).

Dacă stai să priveşti mai atent prin ocheanul-caleidoscop al poeziei lui Fintiş, nu e greu să observi că el se luptă în fond cu umbrele, fiinţe de dincolo, şi nu cu umbra propriu-zisă a copacului, a amiezii; el este „pescar de singurătate” – ba chiar „cavalerul/ înaltei singurătăţi” a creaţiei: „te întorci de pe câmp/ nu este nimeni/ adâncă-i noaptea// sunt cavalerul/ înaltei singurătăţi”; „umbre de dincolo/ se-ntorc beduinii/ printre dunele verzi...” (*Umbre de dincolo*).

Un gol imens – un tratat de singurătate

Deşi am la suflet câteva dintre volumele publicate de IVF după *Singurătatea supremă* (debutul din 1991) – pe care, poate, până la sfârşitul acestui articolul am să le deconspir! – cel mai dens şi în acelaşi timp piesa de rezistenţă mi s-a părut ciclul *Amintiri de pe malul celălalt*, care dă şi titlul numitei antologii din 2012. Mi se pare proba de foc a poeziei lui IVF, în întregul ei, fiindcă desfăşoară un sens coerent, într-o viziune *imensă*, nu doar amplă sau dezvoltată. Este ciclul în care fragmentarismul, bazat pe *flash*-uri de inspiraţie, de până atunci, dă înapoi în faţa unei coerenţe greu de atins. (*Mai-mult-ca-un-poem*, poema în cauză este totuşi puţin cam amestecată pentru o capodoperă. Va rămâne însă ca piesă de rezistenţă!)

Fintiş cultivă o poezie de imagini, nu de idei, iar imaginile, cele pregnante, se făuresc din formulări memorabile. Este cazul întregii sale opere poetice, dar mai cu seamă al acestor amintiri de pe malul *opus*, care desfăşoară

o retorică ingenioasă, uneori repetitivă: „Casa noastră este închisă într-o colină – colină în care s-a făcut toamnă”; „Era un câmp – un crâng – de frig pe acolo”; „Casa noastră este închisă într-o colină – colina de mult nu mai este. S-a retras într-un cer de artificii, acolo, pe malul celălalt, unde îngerii stau răstigniţi/ pe ceaţa turnului...”

Trece timpul şi „Nimeni nu mai vine dinspre cealaltă parte” (este o „tăcere definitivă”) – „Nu mai vine nimeni pe aici, Nimeni nu s-a mai întors de acolo!” (Încerc să exemplific prin intertitluri ale poemului demersul autorului care încearcă să desfăşoare în faţa noastră, cititori devotaţi, o cavalcadă a vieţii şi morţii care se întrepătrund, interferând temporar sau definitiv prin câmpul de frig: „Ne strecurăm prin largi coridoare – Treci prin fum, sui prin lumină...” Lumina de dincolo – nu se ştie, a Raiului? A Iadului? – răzbate peste mal, iar oamenii se află „Pribegind prin pustiul de lumină” (*Mergi pe lumină*). „Singuri pe plajele vântului”, ei sunt vizitaţi în răstimpuri de locuitorii celuilalt mal: „Erau mulţi şi fericiţi, Veneau pe ţărm femeile, Dansatoarele s-au prăbuşit”; „Ei sunt/ cei de dincolo. Atât de frumoşi plutind în canoe./ Imateriali şi/ Luminându-te cu o lanternă de frig.”

Chiar *câinele tristeţii* este acolo (frate bun cu kâinele Leukodemos, kâinele *Oraşului cu un singur locuitor* al lui Matei Vişniec): „Unde suntem noi, casa ne urmează, ca şi colina/ care o ascunde, ca şi câinele tristeţii, ca şi foamea lui/ nevăzută... Cândva l-am văzut pe mal”. Un soi de „amintiri despre viitor”, versurile din poemul amplu pe care-l analizăm culminează cu *starea de pregătire* pentru momentul trecerii, evadării din lumea aceasta: „Elaboram uriaşe canale şi văi uriaşe prin care/ cândva să fugim./ Îmi povestea despre moarte.../ Mă întreba/ uneori:/ Eşti pregătit? Hai spune-mi dacă eşti pregătit?/ Încă nu, încă nu îi răspundeam răpit de somn/ cum eram.” Somnul vieţii (trăim cea mai mare parte a ei cu ochii închişi) sfârşeşte cu somnul morţii, care ne prinde nepregătiţi. Acesta este mesajul, biblic-spiritual, al unui poet despre care exegeţii presupun că nu ar fi neapărat un spirit religios – dar noi ştim că este!

Prinţesa de rouă – o regină „clară”

În întregul ei, opera poetică a lui IVF este un puzzle, un joc de domino în care volumele se determină unul pe altul. După *Singurătatea supremă*, cartea de debut, urmează *Obiecte după frig, Amintiri de pe malul celălalt, Dealul, Hierofania, Halucinaţia, Ceremonii de iarnă, Porţile, Timp muzical, Bufonul şi KlaRaRegina, Icoana din apă, Făptura căzută din mit*... (N-am menţionat reeditările). Despre IVF s-au pronunţat, de-a lungul timpului, criticii literari Gheorghe Grigurcu, Al. Cistelecan, Iulian Boldea, Nicolae Oprea, Vasile Spiridon, Dan-Silviu Boerescu, şi poeţii-critici Romulus Bucur, Gh. Mocuţa, Ioan Moldovan, Mircea Bârsilă, Radu Cange, Lucian Gruia, Victor Sterom şi mulţi alţii (C. Buiciuc, RVG).

Cantonat – „claustrat în propriile trăiri” – Fintiş cultivă de la (bun) început o poezie a meditaţiei elegiace, metaforizant-calofilă. Neliniştea şi singurătatea din poem sunt dublate de pete luminoase – lumina fiind un motiv predilect al acestei poezii, lirică prin excelenţă. Poemele sunt „partituri de tristeţe”, iar poetul aşteaptă „să vină îngerul vâslind printre substantive”. O apreciere exactă şi pertinentă emite – la al doilea volum – Ştefan Ion Ghilimescu: „Percepţia metaforică a lumii, ca *nesfârşit miracol scris într-o carte grandioasă* (s.n.), poezia ca un alcool metafizic sunt minate la Fintiş de o acută conştiinţă a trecerii timpului...”

Ceremonialul poetico-erotic (din *Ceremonii de iarnă*) îşi pune singur o mască în *Bufonul şi KlaRaRegina*, îmbracă haina unui adevărat spectacol de cuvinte şi de imagini. Prin faţa ochiului lăuntric al cititorului-spectator se derulează insinuant spectacolul poetic, o piesă de teatru „ecranizată”, excelent regizată: „Să bată gongul – trageţi cortina/ Coboară din cer limuzina/ Trasă de grifoni şi iepe albastre/ Pretutindeni doar paseri măiastre/ Pe capota de-argint KlaRa prinţesa.../ Trageţi cortina, să-nceapă piesa...”

Iar când prinţesei *de rouă* i se aplică „sărutul de cristal” ca o iniţiere/învestitură – aceasta devine regină încoronată, care-şi devoră supuşii: „O, KlaraRa, tu, ReGină canibală/ pe fruntea ta cresc ţărmuri de coral/ Eu te-am visat o taină din cabală/ Şi râu de ceaţă răstignit la mal...” Dar, după tipicul antichităţii, regele/regina se află obligatoriu şi în postura arhierească, iar spectacolul se transformă în adevărat *miracol*: „Hai să fugim din vis, clarissima KlaRa –/ În re minor ţi-am acordat vioara/.../ Iar noi ne vom topi într-un miracol/ Tu – marea preotească, eu oracol...”. Evadând din lumea reală în vis şi din vis în lumea fragranţelor pure, totul – inclusiv marea preoteasă de rang regal – va rămâne în zori „doar o poveste visată de cocori”.

Dar, mai mult decât un poet al sacrului/sacralităţii (cum încearcă să bată monedă pe el Lucian Gruia), IVF este unul al Genezei, al marilor începuturi. Pasărea începutului, a vremurile primordiale, fâlfâie peste toată poezia pe care o avem sub lupă, ca porumbelul-mesager al arcăi lui Noe. Şi, în egală măsură, mâna fericită a timpului, care atinge totul: „Doar timpul îşi întinde mâna/ fericită şi nici pe-aceasta n-o mai putem atinge.../.../ De acolo strigătul lor cară un braţ de semne şi un gând/ ...despre porţile toamnei/ legate în lanţuri de greieri”; „de aici începe gândul.../ Dintr-un somn luminat de pasărea/ începutului.../ Cu gura însângerată cuvintele, cu îngerul pe ele/ luminându-le.../ Departe într-o/ casă a ploilor albe...”. Cu „rana vederii smulsă dintr-o icoană”, poetul realizează o *pagină de frig* desprinsă parcă din Marile Texte ale lumii – apropiindu-se astfel de „îngrijorările stelei”: „priveşte se-ngrijorează o stea/ la margine de constelaţii”. Tot aici, pe aproape – „aproape de ţărm// acolo unde bătrânii pescari/ aruncă năvoadele-n stele” se petrece şi minunea Începutului.

Lăsându-şi bidiviii imaginaţiei să pască în voie pe câmpiile astrale, alteori în buiestru (pe şleau: imaginaţia se mai cere uneori şi strunită!), în unele texte autorul pare că supralicitează; descoperim acolo o suprasaturaţie lirică: „sfios tresare luntrea şi nimeni nu o vede – ea cară trupul/ tău ca pe o rugă muzicală...”; „Doar un pian retras din neagra realitate, doar noi/ miri ai disperării peste care ţipă ninsoarea de aur,/aici, lângă colina fluidă...”.

Dar iată că şi aceste exemple, care s-ar fi dorit mostre pentru un exces, se transformă într-o dovadă de excelenţă. Ca şi Radu Ulmeanu, Fintiş se lasă bântuit uneori de viziuni cosmogonice, cu deosebirea că, la el, acestea se desfăşoară sub cerul interior.

Iată o poezie căreia îi mai lipseşte o dungă de cuţit să atingă monumentalul!

Remus-Valeriu GIORGIONI

Nicolae SILADE

a doua venire

ziua întâi. repornirea timpului

aici este locul de întoarcere ladies and gentlemans this is the place aici
unde începe marea nesfârşita mare după ce pământul s-a tot rontunjit
s-a îngerit şi s-a întors în pământ plin de viaţă e cuvântul aici cuvântul
ce dă naştere cuvintelor întoarse dintr-o altă viaţă aici e viaţa de apoi
adevărata viaţă care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire

s-a arătat este ivirea din cuvinte ca o barcă legănându-se-n larg cu o
lumină aprinsă în vârful catargului în noaptea pe sfârşite a mării când
muzica valurilor ei acoperă larma teraselor acoperă amintirile dragostei
şi marea a fost la început un cuvânt marea doamnelor şi domnilor priviţi
cum îşi aruncă la ţărm necurăţiile ca omul care îşi spală singur păcatele

ca muntele care se spală singur cu apa mării în ziua mării care acum
începe ca o lumină reaprinsă după marea stingere ca un timp oprit un
timp şi care acum reporneşte cu întreg alaiul său de secunde e marea
devenire a mării ziua ei dintâi când cel plecat se întoarce după o lungă
uitare de sine când cel plecat se întoarce din sine prin sine pentru sine

a doua zi. regăsirea spaţiului

când bat clopotele în două biserici deodată şi se sincronizează perfect
dangătul de plecare cu cel de sosire dintr-o biserică mare la ţărmul mării
într-una micuţă pe un vârf de munte cum am văzut în grecia în thasos sau
în severin pe semenic să pleci dintr-un loc şi să soseşti în altul în acelaşi
timp ca şi cum timpul şi spaţiul se fac una în cel mai pur gând omenesc

mult călătoreşte omul prin sufletul său dar mult mai mult sufletul şi încă
mai mult şi mai departe gândul gândul cel bun gândul care înalţă şi unde
nu credeai că te mai întorci vreodată dumnezeu face pe loc o minune şi te
trezeşti ca dintr-un somn de veci te trezeşti trăind din nou în aceeaşi vilă în
aceeaşi cetate şi pe acelaşi ţărm de mare privind cum răsare iarăşi soarele

după ce l-ai apus pe totdeauna îndărătul unui turn de biserică îndărătul
unei moschei şi din întunericul acela adânc te trezeşti dintr-odată luminat
te trezeşti luminând după ce ai uitat totul şi ţi-ai amintit totul de la facerea
lumii încoace după ce ai renunţat la propriul tău nume şi ai luat numele
lor numele tuturor în numele tatălui în numele fiului şi al sfântului duh

ziua a treia. reconfigurarea traseului

ce fel de nori ca nişte picturi abstracte ce valuri înspumate ce insule pe
marea învolburată în această dimineaţă după ce toată noaptea ai stat să
asculţi ce vrea să spună tunetul ca şi cum ai fi vrut să surprinzi la lumina
unui fulger viaţa de noapte a unui întreg oraş ca şi cum ai fi vrut să fii vântul
iscat din senin ce poartă norii încoace şi-ncolo norii luminaţi de fulgere norii

fulgerându-se între ei până când ploaia binecuvântată se porneşte peste
lume şi o spală de păcate ca şi cum ai fi vrut să fii tunetul dezlănţuit şi valul
care a rupt baliza valul ce împinge la ţărm ambarcaţiunile puţine sunt locurile
cu ştaif ce mi-au plăcut dar şi mai puţine vremile uneori ţi se pare că vii de-a
dreptul din antichitate cu toţi zeii după tine cu toţi înţelepţii şi faraonii toţi

din evul mediu până în zilele noastre nicio zi nu a fost mai frumoasă nicio
zi nu a fost mai a noastră să ne bucurăm aşadar de această zi de această
clipă de această viaţă întoarsă la viaţă acum când cerurile se înseninează
acum când gps-ul nostru reconfigurează traseul şi ne anunţă că am ajuns
la destinaţie în noi înşine adică în frumuseţea fără de seamăn a sinelui

a patra zi. un parasailing în zori

să mănânci să bei să faci dragoste să înalţi o cetate pe un ţărm de mare da
să plantezi rodii măslini palmieri să zideşti o casă pe stâncă şi toate acestea
pentru a duce mai departe o viaţă care te lasă în urmă şi toate acestea într-o
înlănţuire de cazne şi legi care te ţin legat de pământ care te ţin în loc şi care
te ţin în timp în oaza deşertăciunii acesteia de parcă altele mai frumoase nu-s

greu de stăpânit popoarele dar mai grea stăpânirea de sine când întâlneşti
la tot pasul comori pe care le vrei ale tale frumuseţi străluciri şi măriri care îţi
fac cu ochiul sau când îţi zâmbeşte o fată iar zâmbetul ei devine dintr-odată
icoană la care te-nchini la mare la mai mare când dragostea pune stăpânire
pe tine ce să facă un om care nu-i decât om în zilele vieţii lui sub soare care

nu-i decât om şi nici măcar liber în această imensitate albastră o poţi vedea
şi cu ochii închişi şi cu ochii închişi poţi vedea mult mai bine cum vin îngerii
şi cum pleacă cum te cheamă în împărăţia lor du-te nu e nimic mai frumos
decât muzica mării ce se răsfaţă între ţărmuri decât muzica valurilor izbite
de stânci când te înalţi în parasailing spre cer iar cerul brusc se deschide

ziua a cincea. un refresh vizual

atât de albastră marea n-a fost niciodată atât de liniştită atât de curată atât
de prezentă în noi şi în jurul nostru încât cerul şi marea sunt una iar timpul
întreg e în această clipă stătătoare şi iată-i pe cavalerii de altădată îmbrăcaţi

în armuri iată-i pe oamenii mărilor şi iată corabia piraţilor iată-l şi pe robinson
crusoe iată-i şi pe oamenii grotelor pe oamenii viitorului cu toţii bat la porţile

acestei cetăţi de necucerit sunt lucruri pe care le vezi şi sunt lucruri pe care
nu le vei vedea niciodată pentru că nevăzutul nu vrea să le arate din pricina
opacităţii noastre din pricina necredinţei noastre şi din alte pricini ce bun ar fi
un refresh vizual să vezi laolaltă în golful albastru bărci de pescari şi corăbii
cu pânze şalupe şi plute skijeturi vapoare şi yachturi de lux dar sunt lucruri

care se văd cu ochii şi sunt lucruri care se văd cu inima noi însă privim acolo
unde nu e nimic de văzut iar marea oglindită în geamurile unui hotel de cinci
stele nu e aceeaşi mare şi vederile trimise pe facebook nu înseamnă vedere
iar clopotul ce-l auzim cum bate e doar o înregistrarea unui clopot ce bate
în această imensitate albastră pe care pluteşte pierdut un colac de salvare

a şasea zi. in love reloaded

la aceeaşi masă pe aceeaşi terasă la acelaşi ţărm de mare în timp ce fumez
aceeaşi ţigară în timp ce beau aceeaşi bere rece încercând să-mi adun toate
gândurile într-un singur gând toate cuvintele într-un singur cuvânt adevărul
despre viaţă despre moarte despre înviere privind marea cum te îmbrăţişează
soarele cum te arde cum devin gelos pe mare gelos pe soare şi cum devin

ce ochi ce buze ce zâmbet o fata mea când intri în mare când ieşi când
goală te-ntinzi pe nisipuri ce sâni ce fese ce sublimă invitare la dragoste
o fata mea oricât de frumoasă e lumea frumuseţea ta o întrece căci toate
frumuseţile lumii din tine se nasc odată cu tine de parcă dumnezeu te-a
aşezat la începutul începuturilor bucură-te fată tu care bucuri cu trupul

de rodul trupului tău bucureşte-te şi fericeşte-ne pe noi în timpul vieţii
noastre şi fericeşte-ne pe noi cu dragostea ta reîncărcată toată filosofia
lumii păleşte în faţa nudului tău şi toată mitologia lumii piere în miracolul
trupului tău vino acum cu îmbrăţişările mării vino cu soarele ce te arde
vino aici unde dragostea arde mai tare şi nu-s ape în stare s-o stingă

ziua a şaptea. o hologramă vie

când închid ochii te văd pe tine dumnezeule când îi deschid văd lumea
pe care ai biruit-o tu ce poate fi mai frumos decât această vedere această
înălţare a sinelui în sine doamne cât de aproape e omul de tine şi cât de
departe eşti tu cât de înalt în această măreţie albastră m-am chemat pe
mine însumi la mine şi am răspuns chemării mele şi iată-mă şi iată-l pe

cel flămând cel însetat cel ce plânge cel alungat din sine iată-l aşezat
la locul lui iată-l aşezat la înălţime la marea cea mare unde vii să devii
şi mai mare unde vii să devii şi nesfârşita mare e o nesfârşită zi cum
nesfârşite sunt toate cele ce sunt şi atotputernic este cel care este
am văzut tatuate aceste cuvinte pe mâna celui ce a scris înainte

şi am luat aminte şi am luat înălţime am luat tot ce se poate lua
dintr-o viaţă şi am dat tot ce se poate da dar ceea ce rămâne e ca
o hologramă vie într-o lume moartă sau ca imaginea soarelui ce apune
în propriul său răsărit mântuieşte-ne pe noi acum şi-n timpul vieţii noastre
slobozeşte-ne şi aminteşte-ţi de noi cei care în măreţie am fost asemenea ţie

Concert pascal ideal

Când dă Dumnezeu omului, din haru' său, muzica nu poate să fie altfel decât divină. Johannes Chrysostomus Wolfgangus Amadeus Mozart e, clar, un exemplu. Iară recviemu-i, mărturie vie în timp. Meritând a fi ascultat mereu în genunchi. Nu stând într-un scaun, ca mine. În sala de azi a filarmonicii de la Braşov. Unde răsună „Lacrimosa" copleşitor, dramatic, înălţător. Graţie timişoreanului cel inspirat Gheorghe Costin. Muzician iscusit şi neobosit la pupitru. Vrednic dirijor, de această dată, al unei orchestre şi al unui cor de apreciat şi de lăudat. Reuşind împreună o măreaţă cântare. În semn de onoare pentru autor. Şi, cu siguranţă, pentru Cel de Sus, ca demnă ofrandă...

Cunosc trupa braşoveană şi spun c-a prestat cuvenit. Temeinic, precis, izbutit. Cu mureşenii corişti formând un tot unitar de cert randament. Fiindcă aceştia sunt şi ei la fel. Profesionişti experimentaţi, la treabă veniţi bine pregătiţi. În fine, soliştii, vădit potriviţi. Anda Pop, Sidonia Nica, Liviu Indricău, Iustinian Zetea. Cu voci bune şi rodate, pe deplin armonizate. Aşa că, adăugând neapărat cele două piese de Bach, perfect orchestrate de cehu' Stokowski şi talianu' Respighi, martor fusei la un concert ales, minunat. În Joia Mare, nici că se poate mai adecvat. Plecând acasă purificat. Spiritual încărcat. Şi cu speranţa îndreptăţită a repetării neapărat. Eventual, la Piteşti, argeşenii meritându-l neîndoios...

Felurite animale ca personaje teatrale…

Ceva mă-mboldea de un timp încoa' la Râmnicu Vâlcea să merg negreşit. La Teatrul „Anton Pann". Unde dramatugia nouă îşi află loc bogat. Aşa că-n Făuraru' trecut dădui o fugă acolo. La una dramatizare cu destulă căutare. „Eşti un animal, Viskovitz!" se intitulează ea. Precum acea carte din care se trage. Roman de succes, Alessandro Boffa, autoru' lui. Biolog acesta, hotărât să scrie o alegorie. Cu fiinţe varii, da-n fond despre oameni. Chestii existenţiale din alea esenţiale. Tendinţe contemporane, întrebări fundamentale...

Le-a adus în scenă Tudor Lucanu, din Cluj. Însoţindu-se, pentru rostire, de vreo şase tineri toţi entuziaşti. Mădălina Ciotea şi Olimpiu Blaj, Réka Szász, Cătălin Asanache, Ciprian Nicula şi cu Vlad Bîrzanu. Au jucat, au dansat cu vioiciune duium şi straşnic efort. Condiţie fizică de invidiat etalând constant. Umor abundent iscând permanent. Da' şi tâlc la fel rolurilor dând. Au potenţial şi fac treabă de echipă sudată deplin. Fără îns-a-şi estompa personalitatea. Expresivitatea individuală. Sunt promiţători şi, neîndoios, încă doritori a ne arăta ce pot în domeniu. Adică spectacol intens şi de real interes. Ce le-aduce premii sigur meritat. La Piteşti, de pildă, la festivalul teatrelor de studio, nu cu mult în urmă. Fiind inspirat la ei să mă duc, ca să-i văd jucând. Gazda muncii lor având, eu socot, vrednic viitor în această zonă a artei de azi. Promit c-o mai calc...

Doi romantici compatibili

Întâiu', Chopin. Straşnic pianist, fertil componist. Mihail, al doilea. Şi el pianist şi activ solist. De ce amândoi pe afiş acu'? Fiindcă Horia s-a însoţit în turneu-i în curs cu Fryderik Franciszek. Cântându-i binevenit, nimerit, portative aflate-n tezaurul universal. Miniaturi giuvaer, tot mai strălucite în timp. Mazurci, nocturne, balade şi vals. Care mai de care mai melodioase şi armonioase. Proaspete, frumoase, veşnic delicioase...

Le-am savurat însetat, captivat, în jur de Florii. Mihail dându-le viaţă ales, rafinat, vibrant, onorant. Pe suflet ungând melomanii. Şi dor de Chopin într-înşii crescând. Căci marele romantic franco-polonez nu doar virtuoz fuse-n ce-a creat. Ci şi inventiv, profund, expresiv. Iar vrednicu' nostru român îl simte astăzi intens şi îl redă cuvenit. Fluent, dezinvolt, iscusit. Potrivită punte peste vremi clădind. Aşa că-n final aplauze vii ţâşniră instant şi durară minute constant. Semn deplin convingător că „Pianul călător" e la înălţime şi în acest an. Meritând deplin a fi ascultat şi apreciat. Declar apăsat şi semnez îndat',

Adrian SIMEANU

Radu FLORESCU
Călătorii amânate
Editura JUNIMEA, Iaşi, 2015

Daniel PIŞCU
Per amorem
Editura CHARMIDES, 2014

Ioan N. ROŞCA
Poemele regăsirii
Editura EIKON, 2016

Mircea PETEAN
La drum
Editura LIMES, 2016

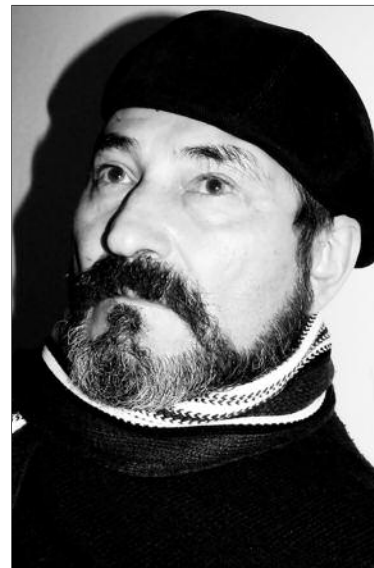
Tatiana S. MUNTEAN
Mănăstirile din gânduri
Ed. INFORAPART, Galaţi, 2016

Maria BENNETT
Because you love/fiindcă iubeşti.
Mircea PETEAN
Din poemele Anei/From The Poems of Ana
Editura LIMES, Floreşti, 2011

Catedrala de rouă

1

într-un straniu vis
tu cânţi la pian
ziduri de ceaţă verde
învăluie oraşul
se înserează
chipul tău aproape regal
devine catedrală de rouă

2

va fi seară la marginea pustiei
macii şoptesc rugăciuni

de mii de ani mereu în ispită
învelit cu flăcări de ger
abia ating piramida nălucă

nimeni nu mai ştie de mine
om singur la vămile vântului

3

va trece diligenţa curând
prin oarba fantastica pădure

până târziu vom dansa
în castelul înrămat cu fantasme

priveşte cum aleargă
spre marginea clipei
inorogul prin nestemate frunzişuri

e vremea să-nceapă mari vânători
ascultă sună trompeţii

4

doar murmur
totul se stinge-n lumină
ninsori măcinate de vânt
cad peste lume

deal ondulat sânul tău
muşcă secunda din el
cum dintr-o pasăre măiastră
săgeata vânătorului

5

nădăjduid în lumina duhului
pustia nu ne-a cuprins întru totul
un cântec străbate de dincolo
flaut sau violoncele sub dealuri

s-au înzăpezit îngeri în vişini
pentru a ne spăla şi a ne auri
pentru că nu se cuvine altfel
să îngenunchem la picioarele Lui

6

aproape bătrân abia mai zăresc
dincolo de râuri câteva amintiri
cioplite în pluş zidite-n statui
însingurat spectator aşteptând
să treacă timpul zero prin gări

Ioan VINTILĂ FINTIŞ

Ioan VIŞTEA
Ţara bolnavă. Antologie lirică
eLiteratura, Bucureşti, 2014

Florin DOCHIA
Cântece pentru Inanna Chansons pour Inanna
Fundaţia culturală LIBRA, 2015

Flavia ADAM
Duminicile de sub pământ
Editura Tracus Arte, 2016

Orbirea trecătoare a visului

unii oameni se trezesc
cu mâinile îngheţate
bâjbâind pe întuneric
după ieşirea de smoală
prin care au intrat
în căutarea unui
suflet pereche
în căutarea unui
tărâm inocent
cu malurile scăldate
de lacrimile sincerităţii
iadul e în ceilalţi
iadul e în noi
iadul e pretutindeni
unde există minciună
să nu mai dăm vina pe Dumnezeu
pentru tot ce ni se întâmplă
binele şi răul sunt orbirea
trecătoare a visului

Pentru oamenii plictisiţi

am scris poeme pline de iubire
pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă a trebuit să-mi fac din inimă
un sicriu de flori
mi s-a scurs viaţa în cuvinte
pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă mă topeam precum ceara
iar oasele mele ardeau precum fitilul lumânării
m-am prăbuşit în abisul meu interior
pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă nimeni în afară de Dumnezeu
nu-mi arunca un colac de salvare
am zburat pe aripile imaginaţiei
pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă nimănui nu-i păsa
de umbra mea care-i cerşea infinitului
o umbră pereche
am închis ochii şi am navigat
pe oceanul nesfârşitelor naufragii
în căutarea adevărului
da, da, tot pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă nimănui nu-i păsa că eram
ca un sărut captiv
între două continente de singurătate
nu-mi rămâne decât
să pecetluiesc pământul cu o cruce
aşa ca un dar de mare preţ
pentru oamenii plictisiţi
chiar dacă...

Putreziciunea timpului

din carnea mea nu au mai rămas
decât câteva fâşii de singurătate
din timpul meu nu au mai rămas
decât nişte amintiri fugărite
de neiertătoarea uitare
din ochii mei nu au mai rămas
decât nişte luminiţe plăpânde
din paşii mei nu au mai rămas
decât nişte urme risipite de vânt
da, ştiu, viaţa merge înainte
cu ce a mai rămas din mine
important este ca sufletul meu
să lustruiască oasele din rastel
să fiu pregătit pentru ultima luptă
cu putreziciunea timpului

Umbră lucidă

delirul este o febră netratată a luminii
daţi-mi aşadar voie să fiu
o umbră lucidă

Răsar cuvintele

fără rănile suferinţei
am fi întinderi infinite de pustiu
pe care nicio atingere
nu le-ar mai face rodnice

când sufletul alină carnea îndurerată
din crestăturile ei răsar
florile nemuritoare
ale cuvintelor

atunci şi numai atunci
poetul ca o albină harnică
trebuie să le culeagă
metafora

Ionuţ CARAGEA

Expoziție de pictură
"Povestiri cromatice"
ION PANTILIE
9-30 mai 2016

Ion Pantilie și-a vernisat la mijlocul lunii mai expoziția **Povestiri cromatice**, care a reunit câteva dintre excelentele sale lucrări executate în ultima vreme – peste 20 de tablouri. Evenimentul, care a avut loc la Galeria de artă Metopa, a fost prezentat, profesionist, de Carmen OPRESCU. La eveniment au participat mulți dintre prietenii și foștii elevi ai pictorului, presa, oameni politici. (**V.D**).

Un maestru al culorii

În primul rând, expoziția lui Ion Pantilie ilustrează, fără echivoc, o idee devenită axiomatică pentru toți pictorii epocii moderne – dintre care mulți s-au amuzat, ori s-au încrâncenat în a distruge forma acordând prioritate ideii: *pictura se exprimă prin culoare*, nu neapărat prin repere figurative, nu prin narațiune asociată ei, nu prin idee poetică (metaforă, metamorfoză...), nu prin geometrizare sau matematizare. Iar Ion Pantilie este, cu certitudine, un maestru al culorii. Lucrările prezente (și nu numai ele) o demonstrează.

Există, apoi, în arta modernă, o celebră dispută deschisă de Picasso și Matisse. Primul a pledat pentru datoria artei de a evidenția aspectele brutale, dureroase ale vieții și societății contemporane artistului – și a inventat cubismul, în timp ce Matisse, îndrăgostit de lux, calm și voluptate, s-a arătat dornic să ofere omului sfâșiat de ritmul și de duritatea vieții reale o alternativă conformă idealului lui estetic, exprimat prin culoarea-lumină, culoarea-armonie și prin linia curbă tandră ca o îmbrățișare. În mod evident maestrul Pantilie a ales această din urmă cale, absolut surprinzătoare confesiune ca artist a omului Pantilie, foarte adesea ascuns în spatele unei aparente durități a verbului apăsat, caustic-ironic. Eu una nu mă las păcălită nici de teoretizările unor inspirate gesturi de creație, nici de raționamentele pe care le-a expus în textele etalate pe simeze. Dincolo de structurile compoziționale atent elaborate și de culoarea savant compusă ea însăși, lucrările domniei sale invită la calm, la echilibru, la contemplarea armoniei interioare, sugerează un altfel de lumină sacră, care deși nu mai este lumina strălucitoare a Învierii în care ne-am împrietenit sufletește de curând – totuși este, categoric, cea a creației, și ca har dumnezeiesc. Mă rog, asemenea sugestii sunt pentru cine nu știe că sufletul oricărui artist este asemenea vulcanului înainte să erupă. De altfel, chiar dumnealui ține să menționeze o stare tulburătoare, invitându-ne să ne îndrăgostim de acele lucrări cu care consonăm.

Revenind la arta modernă, ea a oferit receptorului o ocazie rarisimă în secolele anterioare de evoluție a picturii – de a colabora cu artistul. Acesta invită acum receptorul să utilizeze propria imaginație, memorie, stare de spirit și/sau putere de evocare. Până în secolul XX o femeie frumoasă, un colț de natură, o poveste biblică sau istorică puse pe pânză au putut deveni, după talentul și forța de sugestie a mesajului transmis de artist, opere de artă fără egal. Acum opera de artă oferă omului din sala de expoziție simple sugestii pe care el le completează cu propriile contribuții: memoria sensibilă, educația artistică, starea de spirit a receptorului de artă au rol modelator de emoție estetică. Nu mai căutăm neapărat ceea ce simțea sau nu artistul în procesul de creație, nu mai suntem conduși de el în universul lui, ci ne îmbogățim noi înșine cu ceea ce el ne sugerează și noi trăim prin contribuția noastră. Este și cazul acestor lucrări, care, astfel, nici nu mai au nevoie de „prezentare critică" și nici de explicațiile autorului lor pentru că fiecare le simte după propriile coordonate.

În textele expuse, Ion Pantilie se referă la continuarea expoziției în afara spațiului pictat, ca asociindu-și aerul dintre ea și privitor. Am realizat că în majoritatea lucrărilor cunoscute de mine, semnate Ion Pantilie, într-adevăr, spațiul plastic se extinde către cel real, contururile dispar într-o anvelopă luminoasă de aer. O idee originală, opusă, dar în tandem cu cea din expresionismul abstract american, anume ideea câmpurilor colorate prin care Mark Rothko propunea privitorului să se cufunde în spațiul plastic până la pierderea și regăsirea de sine.

Și mai este, în sfârșit, simplitatea extremă a exprimării, acea simplitate despre care se spune că trebuie să muncești până la epuizare pentru a o obține. Brâncuși ne-a demonstrat-o magistral, stabilind el însuși alte repere pentru arta modernă. El este cel care a afirmat clar că simplicitatea „nu este un scop în artă, dar se ajunge la ea inevitabil!" Și tot Constantin Brâncuși spunea: „...Nu căutați forme ascunse ori pline de taine... Priviți îndelung până ce vă veți dumiri"! Așadar, vă invit să privim îndelung și să ne bucurăm, prin lucrările expuse, pentru maestrul Pantilie.

Carmen OPRESCU

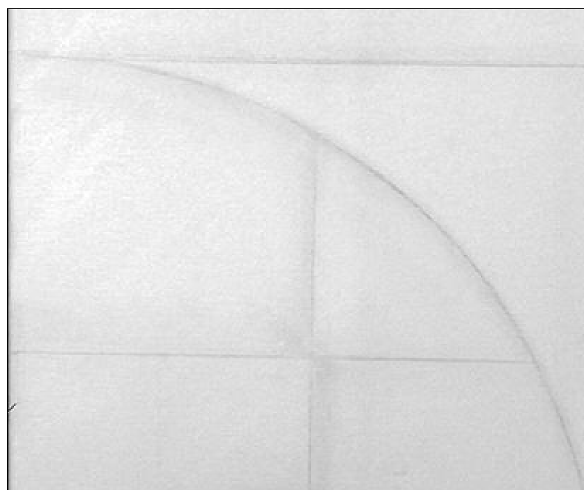

Înluminări

La vernisajul lui Ion Pantilie

Sunt familiarizat cu felul de a picta al lui Ion Pantilie. Esenţa culorii şi luminii pot fi probabil cel mai bine percepute desenând pe nisipul zbuciumat al pustiului. Nisipul spulberat de vânt abia de filtrează o formă geometrică, o umbră, o cruce, un copac lumină, o fisură în infinit. E un univers al lui, care, dacă ai puterea să te aduni, îţi atinge sufletul.

Ion Toma IONESCU

Povestiri cromatice

Titlul expoziției mele, bazat pe adevăr, este *Povestiri cromatice*. În actul creației apar tarele artistului din acel moment. Sunt trăiri de un anumit tip – exclusiv literare. Artistul este copleșit de stări de spirit diferite, chiar foarte diferite în timpul desfășurării concepției compoziționale. Nu apelez la clișee fotografice, pentru că acestea schimonosesc mesajul.

Tipul de comunicare pe care îl folosesc de ani buni mi se pare cel mai direct. Fără artificii, baroce uneori, mă asigur că pot apela la un mod „minimalist" de a transmite „povestiri" cu ajutorul culorii. Folosind o geometrie voit vizibilă, îndrăznesc să cred că voi împinge procesul de creație spre creier.

Îi propun consumatorului de artă un spațiu – distanța dintre el și operă, în care se va dezvolta relația dintre culoare și aerul ce o înconjoară.

Culoarea simplificată (nu simplistă) are forța de a „merge" la creier și să-i ofere acestuia temeri, certitudini, dar mai ales plăcere estetică. Plăcere estetică, nu hedonică. Acest mod de a recepționa opera de artă devine puternic, mai ales când se folosește mentalul. Fiecare culoare își respectă calitățile atât psihologice, simbolice, dar mai ales funcțiile geometrice.

Compoziţia, simplă în aparenţă, se continuă (spiritual) în afara spaţiului pictat, formând cu aerul din jurul acestuia o repetare a mesajului. Reducţia cromatică (cald-rece) respectă „locul spiritual" nu fizic. Culorile calde „sus" și spre marginile compoziției, lăsând loc „jos" culorilor reci. Invers decât în natură. Zona centrală este rece, tocmai pentru a imprima compoziţiei bidimensionalitate (cât este posibil).

De regulă, neutrul care compune trinitatea cromatică, apare din amestecul caldului cu recele. Nu este un contrast ușor de stăpânit, dar poate elimina clarobscurul pe cât este posibil.

Roșu-verde sau roșu-albastru, sunt culori cu un conținut suficient. Dispunerea lor în plan are o mare importanţă pentru „citirea" povestirii. Mă refer la formă, loc, consistenţă etc. Încercaţi să priviţi cu ochi contemporani operele expuse și o să aveţi un „desfășurător" cu stările mele cotidiene. Unele pot fi seducătoare, altele tulburător de pesimiste. Îndrăgostiţi-vă de cele care vi se par în momentul recepţiei corespunzătoare stării dumneavoastră de spirit! Calitatea unor astfel de lucrări vă poate determina să reveniţi sau nu la această expoziţie.

Ion PANTILIE

Poezie românească lansată la Universitatea din Alcalá, Spania

Vineri, 27 mai 2016, Facultatea de Filozofie şi Litere, Universitatea din Alcalá, a găzduit, în Sala de reuniuni, lansarea cărţii bilingve (română-spaniolă) „Egometrie/Egometria”, de Elisabeta Boţan, poetă şi traducătoare, colaboratoare din Spania a revistei *Cafeneaua literară*. Cartea a apărut la Editura Limes, Cluj-Napoca, colecţia ARCA, 2016.

Prezentarea cărţii a fost susţinută de domnul Antonio Castillo Gómez, doctor în Istorie, prodecanul Facultăţii de Filozofie şi Litere din cadrul Universităţii din Alcalá.

Despre carte şi autoarea sa au mai vorbit scriitoarea Lumi Bravo Herranz şi Diego Muñoz Carrobles, doctor în Filologie Romanică, traducător, profesor titular la Universitatea Complutense Madrid. Fiica poetei, Bianca Boţan, a recitat în limbile română şi spaniolă.

Alături de un public numeros, la eveniment au mai asistat domnul ministru Ilie Bănică, Ministru Consilier, Prim-colaborator al Ambasadorului României în Regatul Spaniei şi doamna Ioana Ofileanu, coordonator de proiecte la Institutul Cultural Român din Madrid.

Annamaria Damian, reporter la Radio România Actualităţi, a realizat pentru acest post de radio un scurt interviu cu Elisabeta Boţan, Antonio Castillo Gómez şi Diego Muñoz Carrobles. Inteviul a fost transmis în cadrul emisiunii ”Radio matinal”, în data de 30 mai 2016.

Dintre cei trecuţi pe afişul evenimentului, a lipsit doamna Ioana Zlotescu, director al ediţiei Operei Complete a lui Ramón Gómez de la Serna, care cu puţin timp înainte de începerea evenimentului a anunţat telefonic că nu va putea să ajungă dintr-un motiv neprevăzut.

Seara s-a încheiat, fireşte, cu o sesiune de autografe.

(C.L.)

Emil Hurezeanu, România şi lumea haosului de interese

Întâlnirea cu ambasadorul României în Germania, scriitorul şi publicistul **Emil Hurezeanu** – joi, 12 mai, la Biblioteca Judeţeană Argeş – s-a înscris în suita evenimentelor de ţinută, pe care comunitatea noastră ştie să le respecte şi să le preţuiască.

Lansarea volumului de comentarii şi eseuri **Pe trecerea timpului** (Editura Curtea Veche, 2015) şi conferinţa omonimă au conectat auditoriul la ideile, erudiţia, maniera de interpretare ale complexului, subtilului într-ale argumentării, Emil Hurezeanu. Nota de subiectiv, de jurnal este, până la urmă, cea care rafinează textele, parte din ele prezentate la posturile de radio „Europa Liberă” şi „Deutsche Welle” şi în publicaţii româneşti, celelalte – rostite în cadrul conferinţelor susţinute la Teatrul Naţional din Bucureşti, în anii 2007, 2011, 2015.

Dificultăţile de creştere democratică întâmpinate de ţara noastră, în contextul de după Războiul Rece, fisurile şi vulnerabilităţile civilizaţiei euroatlantice, politica şi populismul, politica şi antipolitica, paradoxurile naţional-comunismului românesc, Europa – între crizele de creştere şi criza terminală, Rusia şi românii, terorismul şi democraţia sunt câteva dintre temele puse în discuţie în volum şi la conferinţa de la Bibliotecă.

Jurnalul politic românesc (1996-2015) al lui Emil Hurezeanu se bucură de recunoaşterea, plină de efuziune, a remarcabililor Andrei Pleşu – „Am auzit spunându-se că Emil Hurezeanu abuzează de echidistanţă. Că o întoarce în aşa fel, încât să nu se strice cu nimeni... O fi. Dar eu m-am săturat de gazetarii partizani şi previzibili în partizanatul lor... Gazetarul trebuie să-mi dea ceea ce-mi dă Emil Hurezeanu: elementele necesare unei opţiuni temeinice şi, eventual, o opinie inteligentă.” – şi Cristian Tudor Popescu – „Emil Hurezeanu iubeşte România ca pe o iubită, nu ca pe o mamă, cum recomanda Caragiale. E capabil să-i vorbească cu glas catifelat, ironic, devastator, spunându-i lucruri care ar putea s-o împingă la sinucidere, apoi poate să-i şteargă lacrimile, strângând-o la piept... După ce Emil Hurezeanu a părăsit-o pentru Europa Liberă, România l-a aşteptat să se întoarcă, pentru că e printre foarte puţinii care ştiu să spună, nouă şi lumii, povestea acestei ţări.”

Denisa POPESCU

S-au întâmplat la CENTRUL CULTURAL PITEŞTI

■ Spectacolul literar-muzical-artistic dedicat Zilei Internaţionale a Copilului, susţinut de Ansamblul Folcloric de Copii *Zavaidoc*, copii de la Clubul *Total Dance*, Grupul Folk *P620* şi Trupa de Teatru *Robertto*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, în Piaţa Primăriei Municipiului Piteşti. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş. 1 iunie.

■ Simpozionul cu tema *Să ne cunoaştem pe noi înşine*. Coordonatori: col (rtr) Teodor Ghiţescu şi referent Marius Chiva, redactor-şef la revista-document *Restituiri*. 2 iunie.

■ Concurs de interpretare teatrală, susţinut de elevi de la clasele primare din judeţul Argeş. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş, prin Şcoala Gimnazială *Nicolae Simonide*. Corodonator: prof. Allora Albulescu. 2 iunie.

■ Colocviul cu tema *Muzica şi puterea politică în istoria lumii*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* şi redacţia revistei-document *Restituiri*. Coordonator: istoricul Marin Toma. 6 iunie.

■ Proiectul cultural-educativ sub genericul *Poveşti de viaţă-poveşti de suflet cu Denisa Popescu*, având-o invitată pe mezzosoprana Adina Sima. Coordonator: poeta Denisa Popescu. 7 iunie.

■ Simpozionul cu tema *Omul "cratic", autocratic, aristocratic, democratic, birocratic, tehnocratic*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Direcţia Judeţeană de Sănătate Publică Argeş. Coordonatori: psiholog-clinician Radu Vasile Şerban din cadrul Direcţiei Judeţene de Sănătate Publică Argeş şi referent Marius Chiva. 8 iunie.

■ Clubul literar-artistic *Mona Vâlceanu*, invitat scriitorul Victor Gh. Stan, preşedintele Secţiei Literatura pentru Copii şi Tineret-Filiala Bucureşti a Uniunii Scriitorilor şi directorul revistei *Clipe albastre* Bucureşti. Coordonatori: prof. Gabriela Georgescu, prof. Mona Vâlceanu şi referent Marius Chiva. 9 iunie.

■ Simpozionul cu tema *Libertate şi libertinaj*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, Facultatea de Ştiinţe Juridice şi Drept Administrativ şi Curtea de Apel Piteşti. Coordonator: referent Marius Chiva, 14 iunie.

■ Lansarea volumului de poezie *Salba de cuvinte*, autor medicul-poet Adrian Mitroi. Coordonator: referent Marius Chiva, 15 iunie.

■ Lansarea volumului de versuri *Floarea iubirii*, autor medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu. Coordonator: referent Marius Chiva, 16 iunie.

■ Spectacolul instrumental sub genericul *Pe aripi de cireşar*, susţinut de copiii de la cursul de pian *Prietenul meu pianul*, coordonat de prof. Clementina Dionisie. Coordonator: prof. Clementina Dionisie. 20 iunie.

■ Întâlnirea literară lunară sub genericul *Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni*, invitat scriitorul Nicolae Eremia. Coordonator: referent Marius Chiva. 21 iunie.

■ Spectacolul sub genericul *Seri de muzică - La Fântână*, susţinut de Grupul Folk *P620*, prilejuit de Ziua Mondială a Muzicii. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş. 21 iunie.

■ Festivalul Internaţional *D.G. Kiriac*, ediţia a XXIV-a. Lansarea cărţii cu titlul *Festivalul de Muzică Corală D.G. Kiriac,* coordonator Costin Alexandrescu (22 iunie, ora 19.00, Teatrul *Alexandru Davila*). Organizatori: Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, Consiliul Judeţean Argeş, prin Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş şi Teatrul *Alexandru Davila*. Coordonator: prof. Gheorghe Gomoiu, dirijorul Corului Ars Nova. 22 iunie.

■ Simpozionul cu tema *Rolul serviciilor secrete în lume*. Coordonator: referent Marius Chiva. 23 iunie.

■ Lectură-spectacol din creaţia poetei Vavila Popovici. Coordonator: prof. Allora Albulescu. 29 iunie.

■ Conferinţele Municipiului Piteşti. Invitat scriitorul Liviu Ioan Stoiciu, care susţine prelegerea cu tema *Poezia românească azi*. Coordonator: scriitorul Dumitru Augustin Doman, redactor-şef revista *Argeş*. 30 iunie.

APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură *CAFENEAUA LITERARĂ* (nr. 6/2016). Revista lunară de cultură *ARGEŞ* (nr.6/2016). Publicaţia lunară *INFORMAŢIA PITEŞTENILOR* (nr. 6/2016). Revista trimestrială *CARPATICA* nr. 2/2016.

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de **Centrul Cultural Piteşti**

sub egida

Consiliului Local Piteşti şi a

Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

e-mail:
cafeneaualiterara2015@yahoo.com
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Vizita

Seară de seară paşii mei se întorc de pe toate cărările,
inima – din toate iubirile. Seară de seară mă întorc în mine.
Mă întorc în mine, fac ordine prin celule.
Şi îmi scutur capul de gânduri.
Să fie linişte! – îmi spun – în speranţa că cineva
îmi va bate la uşă... În speranţa că cineva îmi va bate la uşă
şi va mătura întunericul din casa mea
şi va tăia capetele balaurului cu şapte capete – singurătatea.

În fiecare seară îmi scutur capul de vrăbii.
Să fie linişte! – îmi spun – va veni duhul!
Şi pereţii casei se vor deschide şi el îmi va sta dinainte!
Şi eu în faţa lui voi rămâne ca în faţa unui drum pe mări;
ca dinaintea nesfârşitei păduri.
Eu, care nu am decât valul! Eu, care nu am decât frunza!

Seară de seară îmi scutur capul de trandafirul cel negru,
petală cu petală. De balaurul cu şapte capete;
de cuvintele cu şapte capete.
Să fie linişte! – îmi spun – va veni duhul.
Deşi, cum eu am fost dintotdeauna o scriere cu celule şi nervi,
un manuscris în întunericul lumii, e semn negreşit că cineva
pe aici încă de mult a trecut, şi fără să bată la uşă...

Tocmai acum

Pentru că toate vrăbiile s-au întors acasă fără tine,
pentru că ai strivit toţi trandafirii sălbatici
pe care ţi i-am trimis printre rânduri în ultima scrisoare,
pentru că mi-ai închis toate uşile care dădeau înspre tine,
tocmai de aceea te strig în ora înaltă a nopţii.
Tocmai de aceea te strig din întunericul
în care te-ai închis cu mâinile, cu gleznele şi depresiile tale!
Tocmai de aceea te strig din întunericul
în care tocmai acum te-ai închis, acum,
când aş fi avut atâtea să îţi spun...

Virgil DIACONU

Jubileul revistei *Argeș*

Jubileul revistei *Argeş,* petrecut la începutul lunii iunie a.c., a adunat în holul Casei Cărţii, unde s-a desfăşurat, o mulţime oameni de cultură din urbe şi invitaţi din ţară, dintre care îi amintesc pe Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Mihai Barbu, Mihail Sachelarie, Cristian Cocea, Mihai Golescu, Marian Drăghici, Radu Aldulescu, Marin Ioniță, Mircea Bârsilă, Aurel Sibiceanu, Dan Rotaru ș.a., care, în marea lor majoritate au primit diplome de excelență și și-au folosit cele două minute acordate pentru a spune câteva vorbe despre revista sărbătorită. Cuvântul de deschidere l-a rostit domnul primar Tudor Pendiuc. La eveniment a participat și un reprezentant al Episcopiei Muscelului şi Argeşului, care a citit un minidiscurs al Preasfinţiei sale Calinic.

Sărbătorirea revistei *Argeş* a continuat a doua zi la Mănăstirea Curtea de Argeş, unde invitaţii au fost primiţi de Preasfinţia Sa Episcopul Calinic. (**C.L.**).